

כוונה במצוות

ד"ר אבי וינרוט, עו"ד

לעילוי נשמות:

אבי מורי ה"ה משה אהרן ב"ר מרדכי אליעזר וינרוט ז"ל
אמי מורתי הי"ה דרייזל וינרוט ע"ה בת ר' אריה אפטרגוט ע"ה
חמותי, אצילת הנפש, הי"ה נעכא (נלי) בת מנחם הלוי שטרנטל ע"ה

עין משפט
דין כבוד

מד 4 חייב מילת ענין
בטל 6 כבוד ענין
ענין משפט ענין משפט
מה 2 חייב מילת ענין
ענין משפט ענין משפט
מד 4 חייב מילת ענין
בטל 6 כבוד ענין
ענין משפט ענין משפט
מה 2 חייב מילת ענין
ענין משפט ענין משפט
מד 4 חייב מילת ענין
בטל 6 כבוד ענין
ענין משפט ענין משפט
מה 2 חייב מילת ענין
ענין משפט ענין משפט

כה: ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה

מסורת הש"ס 2
עק הוסיפה

אבל הבא. מוקע למי מתעסק בעלמא הוא ולקמן כפרק במלא
(דף ג:) מן המתעסק לא ילא: **אבל** נחבון שומע
ואו נחבון שומעו היכי משבחת ליה: ילא הוה מלי למינח כון
עלמא חסות משמעו להולא הוסיפא דמשמע ליה מדקין כסוף סגולא
משמעו לעלמא דומיא דמוסע לעלמא:¹
למלא גלאין עין כוונה:
דקא מנבא נבוחי: פרי כקונני
דלעו מוקע כעבור מקשה
המפורע ממשנתו וקפולא דלסן
עילו נחבון נמי לא נפיק ונלמא
לי מנכח נפיקו שאלן ממחין למקוע
שער מקשה ומקע שער מקשה
ומחן קי וילא לנמי כקונני או
נמי ענין שפירס כקונני לקמן כפרק
במלא (דף ג:) מן המתעסק שהיה נופח
מקומו ונלמא ליה בדרו הקשה:²
ובמנא ויחרא דהקנן גבי וזיקא
דס תימנ מלי חלמיה דלסן
מסיאס ענין שאלה לזקן וק לומר
דגב כסן שמתחין לזקן ולהסיק
יכול להיות שערב לענין דלמא ומניה
הוא אל כלל שאלן מחבין להסיק
ולעו עשה אלמא מתמח ספק לן
לי לגמרי או לאו מנחוס דמשכ ומניה
אלא וילא למינח דמשיכ ומניה
משום זמנא וילא מתמח ליה בטלח
הדר מוא מניח והוא הדין גבי כסן
מנחוס ענינא וילא דלמיר כסין
(דף ג:) למה מוקעין ומניחין
כסין יושפן ומוקעין ומניחין כסין
עומדין כרי לערסא אל כלל האשן והוא
עבר משום על מוקע ועד למר
כפרק במלא (דף ג:) עלה מרעוה
ולמיר כרייה ענין מדברי מורה
ולמחן מדברי סופרים וילא למחן
דלמיר ב' מדברי סופרים והשתא
עבר משום על מוקע לענין דכרי
עומדין עבר: ילא מנחוס או למרמי
ליה לערסא למרמייהו דלמיר ומשיכ
ומניה ועד דלמיר ללא ומניה כון
דמחין ללס מלוא ספר משום על
מוקע ומחין רבא כקונני לענין
עלמא ענין כוונה וילא כדפרישית
כקונני (דף ג:) ענין דלמיר על
מוקע ענינא מלואה ענין שפירס
ונכחסיס ענין מלי מרדכי כמה
ענינא לענין אלמא ליה זיה על מוקע
אלל אלס על מוקע כרייה אלמא כון
יוסף (דף ג:) ענין כסל (דף ג:) או
כיוולא טו וכו' אלס נעל ללג כמה
ענינא ענין זיה על מוקע וכל
דמינא ענינא מלואה אלמא על כן כמה
ענינא מוקע אלמא ליה זיה על מוקע
אלל אלס על כן מוקע מוקע אלמא וכו'
כדמא ענינא ענין מוקע אלמא וכו'
כדמא ענינא ענין מוקע אלמא וכו'
כדמא ענינא ענין מוקע אלמא וכו'

קא כששע לן דלמיר דמתעסק הוא ילא דלמיר לן דלמיר כוונה:
זמן המקרא. על קריאה שמע הוא היה קורא עתה פרשם שעת:
קורא דלמיר. אף קריאה לן כון אלל מנגנא: דקא מנבא גבוי:
ולעו מוקע כעבור מקשה המפורע ממשנתו ענין חסות (דף ג:):
אלא מנבא. דלמיר ממחין למלאה
אלא ממחין דמי: הישו בשמיני כוונה:
עלמא ללמיר מנבא: ליקח. שער מוקע
על מלוא ועוד משום על מוקע:
כיוון אין שער עילוי. על מוקע
אלל ממחין כון משום המינח מלוג
הו' מוקע מוקעין אלל מוקעין יום על יומס
עלמא: אלל מוקעין יום על יומס
או עטל על עטל לן זיה מוקעין:
כיוון חסות מלואה:
כיוון חסות קונני:³ כדפרישית:
והינחן כוונה אחת. כון על כוונה
עומדין מס כוונה חסות לן מס
מקשה: ונמי מנבא אחת. והוא
ק' מס מוקעין ועלמא לענין: מן
ארבע מלמס וילא ועלמא וילא:
למא קמיר רבי יהושע כו.
ומחין כון ממחין ומכילתא אלמא
למורס ללמא: און וילא ארבעין
לן דלמיר כוונה מלואה ענינא
מס ליה הדר ממחין ליה ענין
הוה קאמיר ליה לרבי ענין: עק
כעמא עק סתמין כו.
ממחין הימנח כוונה אחת. מנח
הוא כוונה קדמא: וזמנא מוקעין
למורס ללמא: ליה ענין וילא חסות
או הדר ממחין ליה ענין קדמא לן
למלא ממחין ליה ענין חסות:
למיר כוונה. שיתחין למס
מלוא וילא לן על עבר: הוא מן
דמינא כו. שאלן ממחין כוונה
ממחין ללס כוונה קמיר כו.
יוסע הוה עבר על מוקע:
למין

גליון הש"ס

ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות

חורא או השלם

חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

ממחין כוונה חסות

ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות

חורא או השלם

חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

ממחין כוונה חסות

ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות
ממחין כוונה חסות

חורא או השלם

חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם
חורא או השלם

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

למיר רבי

למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי
למיר רבי

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה ג

אכל מצה בלא כונה כגון שאנסוהו גוים או לסטים לאכול יצא ידי חובתו, אכל כזית מצה והוא נכפה בעת שטותו ואחר כך נתרפא חייב לאכול אחר שנתרפא, לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצוות.

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ב הלכה ד

המתעסק בתקיעת שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן השומע מן המתעסק לא יצא, נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו, עד שיתכוון שומע ומשמיע.

מגיד משנה הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ב הלכה ד

נתכוון שומע לצאת וכו'. פי' ראוהו בין דין (דף כ"ח כ"ט) אמר ליה ר' זירא לשמעיה אכין ותקע לי והקשו מדתנן היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא וכי כיון לבו מאי הוי האיך לא מיכוין אדעתא דידיה ותירצו הכא בשליח צבור עסקינן דדעתיה אכולי עלמא ואמרו שם דר' זירא ס"ל כר' יוסי דתניא השומע שומע לעצמו והמשמיע משמיע לפי דרכו אמר ר' יוסי בד"א בש"צ אבל ביחיד לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע.

ופסק רבינו כר' זירא וכן פסקו בהלכות ובה"ג. ויש מן הגאונים שלא פסקו כן אלא כרבא (דף כ"ח) דאמר התוקע לשיר יצא דמצות אינן צריכות כונה וכל שנתכוין לתקיעה ראויה אף על פי שלא נתכוון לצאת יצא וזה דעת הרבה מן האחרונים ומכללם הרשב"א והרא"ה ז"ל.

ואני תמה בדברי רבינו שהוא פוסק פרק ששי מהל' חמץ ומצה שאם אכל מצה בלא כונה כגון שאנסוהו עכו"ם שיצא ידי חובתו וזה נראה בגמ' שהוא כדעת מי שאומר מצות איך צריכות כונה שכך שנינו שם שלחו ליה לאבוה דשמואל כפאו ואכל מצה יצא ואוקימנא לה כגון שכפאוהו פרסיים ואמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא ואמרו אלמא קסבר רבא מצות אינן צריכות כונה וא"כ היאך פסק כאן רבינו שמצות צריכות כונה והצריך כאן כונת שומע לצאת וכונת משמיע להוציא.

ולא מצאתי בזה תירוץ נאות לדעתי אם נוסח ספריו אמת רק שנאמר שרבינו סובר דהא דכפאוהו ואכל מצה אינה תלויה בדין השופר ואולי שהוא סובר שכיון שאין אדם עושה מעשה בתקיעת שופר אלא השמיעה ואפילו התוקע עיקרו השמיעה לפיכך צריך כונה משא"כ באכילת מצה.

ורבה הוא שהשווה דינן ולפיכך דקדקו ואמרו אלמא קסבר רבה מצות אינן צריכות כונה ולא דקדקו כן מההיא דכפאוהו ואכל מצה, ועם כל זה אני מסתפק שלא תהיה נוסחת רבינו האמיתית שם גבי מצה לא יצא שכן נראה מן ההלכות ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדין הכונה:

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

הקושי:

בגמרא השוה בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדין הכוונה".

קושי נוסף

לגבי עבירות מצינו גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון – כיוון שהדבר נחשב למעשה שאינו מיוחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.

[דף ל"ט - לא ע"ב]

[ש] כל אורח הארבע יגלגל עליו מוסק העינין במזדק נמקום המזדק ושמוטו כדרכה קודם שישמוט הרוב:

ח בורבני' היה שמוט והחם שני רשעים כאלה אם יש נכסין (יש) במלגה זאר אחד כשייה. פירוט מלגה זאר חוץ לשני זולתין. אבל אם אין נכסין מלגה זאר חוץ לשני זולתין. אבל אם אין נכסין מלגה זאר חוץ לשני זולתין. אבל אם אין נכסין [ח] דכסאובת שמיטה היה מלגה שני זולתין ואם למה הימה כעריה ולא נפסקת [ט] נשמיטת ארמה ואת מציננה. ואם כהנאה שמוט הארבעה כעריה. דר"ח ממוט שהולך ולא הביא או הביא ולא הולך. ס' אבל אם הביא והולך אפילו כל שהוא (כא) * ואפילו נחלמה כשר: [ג] דף לא ע"א] אמר רב מנשיא (בב) ונאחזקל שמיטן לו קרנים. ודוקא לחמל (בב) אבל מסק דלשכפי לא לע"ג דלמנו קלמ. מנה ה"ח

דבעין שישמוטו כהנאה או הנבאה. מני דבי רבי ישמעאל ושמטן חן ושמטן אלה ונשך. וכן הוא אמר וכן שמוט. [ב] ואומר מן שמוט לנשום. רבא היה דרין להו גריד לר' יונה רב מליפח ומחית שמוט עופא טהדי דפחה. [ג] ודילמא עבד מלדיה (ד) דחזין גדידי [ו] דמפרמי מלבראי. והא בעי כסיו [ה] ובעינא עפר ממוט מלמטה ולמטה. דממן ליה עפרה דכילה פתקא. פ"י היה כוונת עפר הנקטה ועשה אובו ממוט. פ"י אמר פירש רש"י מומין ארמה כשהו (בה) ולא נמכר זמנו זה

הגהות הב"ח

ב דמין לו למי זרין: ב גלא כונה שמוט דבר וחי: ב בהגהות המהולל נדה. י"ג ג"כ דף ל"א: לא מצינתי ב"ג סה מה שהבין ה"ח דברי הר"ף ובעין בשני מלא צואר אפילו בחולין הוביא וכן הוביא אובו חרין לפי דעתו ומ"ח כתב כליו הם דברי ר"ח ואין לו עיקר בנבוא צ"ב וקשה בעיני כי כל דברי ר"ח דברי קבלה ע"כ נוטה מ"ש אבל בבחנה לא דחינו שלא סבר בכל שהוא משא אלא כלומר מלא צואר חרין לצואר כל שהוא ולפי זה אישמה דחלומיא בכל שהוא למולי עומא אריי ברוך במשגבו בדוכוח מן חמונא (דמדי) [דפשיט] מפתחין כאי [לא] חמוטא כרין ובחמה אריי בחור לצואר חרין וברא בחמה לשמוט בכל שהוא מפני שיש עושה כשהו וכ"כ הכל בו בשם חזקוני שפי כל שמו חזקוני כאי הוא חרין לצואר קאמר וברואי כוונה לדבריו כמו שפירשתי ואבאמה קאי דאין לפרש דאפילו אע"פ קאמר דהא מוכח לחוריא מן החלומר דכל שמו ממש קאמר מדבעי [דפשיט] מפתחיהו כאי [לא] כר כמיטין ומ"ח נראה לפסק חלכה דאפי' דיבעי אינו כשר בבחנה אלא בפלא צוארו חרין ורואה לה כל שהוא ודוקא בריעב ברשעית לישנא דמתיירין אבל למהחילה לעולם בעיני מלא ב' צווארים וכן פסק המרדכי ועיקר:

רש"י

ח בורבני' אם יש נכסין מלא צואר אחד. מפרש במלגה חן לשני הארבעים דים וי שיעור מלגה זולתין: איחול. עבר דין וקטן מלר: אפי' באיחול. אפי' דלמא למגור אפי' לו לו קריתו כדלמון: וג"כ שאין לו קריתו. דרעין הי' לפשוט ממן קריתו לאחמול לני על נכסין מין לני רשע והוא שמוט קטן מזה הוא ממש מן הארבע ויהא מולך ומעיל יו למוט שמוט יעלה הכימין או יקט חותן הקרית: מרשא דאשככפי. מלגה הלענין שפיתוי מודין והמוטין שמוט הפקר: חן שמוט. חן מן חלומט נכמיסה חן שמיטה נכמיסה: ברק להו גריד. מפתיה: גדידי. טעם ענינו הארבע: דמיפרמי. כוונתו מתיירי"ש גלפי' דלי עמי

מעדני יום טוב

חובים עשויים מן חמטין דמטות ארמה כמו חטות משא"כ שמוט בלא ירי אלא ארמי לטוי לטון משקה: [ג] וריב"א עבדי עבדי חלדרי. דלמא למיטש דגדידי אי כמו מוסכסין דמנין לומר מסוקר וחי' גדידי אפי' שאין מוסיבין דדוקא במל דעומד לנח הוא דבעין שיהיה מסוקר עיין לעיל סתין ח' ועיין ב"ח ספק י"ד: [ו] דרש"מי סאבראי. זמנא ל"ג מלבראי וכן מפרש"י לא העתק מלבראי ולגמט רבינו ז"ל דלמא לאספקי דמפרמי ממחיל דלמבו אי חלדיה שאכסבי דמפרמי מתחילי' ולא חתכו למימי' אבל אי חלדיה דמפרמי מלבראי א"כ שמוטו המנוטם אפי' דפרמיטתו ומתיריה לגמרי: [ה] ובעינן עבר יהודה סלפסא. דגמלא ליף מדרכי' בעשר דמפרמי ומימי' לה ריעט פסי' כסיו דהס: [ו] ואפי' דמנינא ברי. שם ע"א. אלא דגמלא גמלא אפי' ובלשון ריעט כמור ג"כ מ"י"ף: [ז] נדה שנאמרה ועולה לא כמור ג"כ הרי"ף ואי יודע שמוט ולא אכסוב צוח גמ"ה ד"ח ברוך הללום מקוואות:

דברי הסודות

וכמו הר"ן דמין זולת מלגה זאר עשוי עשוי שמוט נכסין קטנה לרין לומר לעשר לפי דעתו שמשולך ויחא זה שלא ידועה אבל כקטנה יותר מלגה לא שמוט דכא במתא דלשכפי מתפקא לן ואולעין למולא ומכר ביי כ"י ש' אהמרכי' כמח דברא לני טריפות ולמחלה לרין שיהא הענין כאלו עמי לטריס יש משעריס ב"ד אלגנות ולא דימתי מנין על זה בע"ל המרכי' ומ"ח כתב גמי' ח' נכס מרבי שמיטתו דלמו לוח ושמוטתם מה מין ב"ד: (ב) דריונין ברפי דרש"מי. עיין סתף כ"ו: (כ) ד"א נבגרי' וישון ח"ו ב"ד: דמ"ח כסיו דהס מסוק כפי' קמה ומ"ח דעת בעל השעור כפירוש רש"י: (ג) ו"ג דפ"יה הוא שררה. והוא ערביה עלה הולדי הסכין מן סתף לקטנין או ממש העור טור סתף כ"י. וכמו עוד שמוט מלא המעט מוחרי' ודאי לא הולדי דלעיל דמיון גדידי דמכרתי וכמו הרשב"א דה"ה כמלמא שמוט העור סתף נכמה: (ד) כמו שאם חיותו מוכרת ע"י הקורה ב"ד. ולשון העור היה הסכין מונע בחיקו או פירו ונפלה מינו או מחיקו עלה כמנוה כנפלה מעלמא דמי ופוטלה:

קיצור פסקי הרא"ש

ח דין השמוט והחם ב' רשעים כאלה לרין שיהא נכסין שיעור ב' רשעים חן ב' אלא שיעור ב' רשעים היפא ולא הולך היעונה כערה והפעמיים פסולה הולך ולא הביא הפעמיים כערה והיעונה פסולה: נפלה סתן מידו אפילו שמוט כדרכי פסולה: הפילה כוונה אפילו לא כוון לשמוט כשהיה ולא בעיני כוונה למקשה ס' והוא שמיכין למקשה:

שדות צופים

דף ע"א דממוזין ליה לעשר דברלה פתקא. הר"ש' עומין פ"י סי' ט:

קובץ מפ"יש"ם

ס' הדוא שיהמיון לשמוטה. ד"א דאין להיחיה לא בעינן כוונה ר"ל לעש"י גרידא בעי' כוונה (פלא הדמיס):

תלמוד בבלי <עזא והדר> - לך חולין תלמוד בבלי עמוד מס 340 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כלל כד

בענין מתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה:

מש"ס יבמות דצ"ו ע"ב מעשה בבית הכנסת של טבריא בנגר שיש בראשו גלוסטרא שנחלקו בו ר' אליעזר ור' יוסי עד שקרעו ס"ת בחמתן ופריך קרעו סלקא דעתך ומשני אלא אימא אנקרע ס"ת בחמתן ובתוס' שם ד"ה קרעו כתבו וז"ל קרעו משמע בכוונה עכ"ל הרי דרך מה שהאדם עושה בכוונה מתייחס אליו ושייך לומר שהוא עשאו אבל מה שעשאוהו ידיו ואיברי גופו בלי דעתו וכוונתו כלל נחשב אך כנעשה מאילו וע"כ אילו לא קרעו בכוונה לא יתכן לומר מלת קרעו רק מלת נקרע [ועפ"י סברא זאת יש לפרש דברי הגמ' קידושין דנ"א ע"א דפריך התם ארבה דס"ל דכל שאינו בזא"ז אפילו בב"א אינו מהא דאמר רבא יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה (ואע"ג דאילו היה האחד עשר יוצא אחרי העשירי לא היה מתקדש אפילו אם היה קוראו עשירי) ומשני שאני מעשר בהמה דאיתי בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין עכ"ל הגמ' והנה צריך להבין מדוע תלוי זה בזה ולמה מפני שחל בטעות חל ג"כ בב"א אף שאינו בזא"ז ואולם לפמ"ש ניהא וזה בהצעת דברי התוס' בבכורות דף ט' ע"א ד"ה אמר וז"ל וא"ת לאביי דמוקי מתני' (דחמור שלא ביכרה וילדה ב' זכרים נותן טלה א' לכהן) כריה"ג דאפשר לצמצם

התוס' ריש פרק לולב הגזול הקשו דל"ל קרא בפ' כל שעה לפסול מצה של טבל (עש"ה דיליף ליה מקרא דכתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות הראוי לבוא לידי איסור חמץ יוצאין בו ידי מצה יצא זה שאין ראוי לבוא לידי איסור חמץ דאין איסור חמץ חל על איסור טבל) תיפוק לי משום מהב"ע ונלענ"ד ליישב דיש נפקותא להיכא שהיה לפניו מצה של טבל ומצה שאינה של טבל ורצה לקחת המצה שאינה טבל ועלתה בידו של טבל דעתה ה"ל מתעסק לענין העבירי ואילו לענין המצוה לא הוי מתעסק כיון דגם שניהם מצות כשירות הן וא"כ ליכא עבירי רק מצוה ולא שייך מהב"ע משא"כ מקרא שפיר נפיק דאיסור חמץ הרי לא יוכל לחול ושפיר פסול מפני שאינו בכל תאכל חמץ וא"כ שפיר צריך קרא:

ואולם לכאורה ז"א דהא בשבת ובכריתות איתא דמתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה אמנם באמת לק"מ דהא דאמרינן התם שכן נהנה נלענ"ד בהסברתו דרק כשאסרה התורה מעשה בעלמא אז כשאינו מתכוין נחשב שלא עשה האדם את המעשה כלל ורק כנעשה מאילו נחשב אבל לא כעשאו אדם דמה שאיברי האדם עושים בלי כוונתו איננו מתייחס למעשהו כלל וכמובן לכל בעל שכל צח וסמוכין לזה

תורת משה

זכור שלום בין אותו שרוא אחי, כי בלא חביר...
אז אפשר כי מצד עצמם הם מחולקים כי זהו...
שבת והיו ישראל הם מחולקים וכיון שבצד...
עצמם הם מחולקים או אפשר בלא אחי שמחבר...
אחיהם ואחיהם שהם מחבר אחים הוא אחי...
אנני אחי אירי חביר את שנים ללויות אחי הוא...
בצדו אחי אחי, ואין מקבלים על ידו שידוי...
בקרוב אחי כי אם שהוא אחי בצדו, וכך...
השבת ישראל שם זה יחד מעדים על השם...
תמכרו שהוא אחי וכן הקדוש ברוך הוא ונסת...
ישראל מעדיין על השבת שהוא אחי, והו...
לא כי הוא נכנס ישראל לפני הקדוש ברוך הוא...
לכל הנה בן זוג לי לא נתח בן זוג זה לפני...
שארנו, והנה זה:

פ ר ק א ר כ י ם ו א ה ד

הזכור הקדוש המשיח בבר את אחי ואני אחי...
לוח אחי כולם מתבררין בו תמכרו, כבר אמרנו...
כי הדבור הזה שידוי גם בו אל השם תמכרו כמו...
שארנו תמכרו זיל, ובקדושינו (ל"א ע"ג) שלשה...
שמותם האם תמכרו ברון הוא אחי ואני אחי...
מעלת אני עליהם נאלו דרתי בנייהם ונבדלתי וכי...
וכמו שמצער אחי ואני אחי הקדוש ברוך הוא...
שקולתו שם ציה ומשתתפים עם השם תמכרו...
הוא תמכרו עליו שהוא עולה ונקרא גם כן...
בנייהם צעורני עילי, פורש דבר זה בשביל כי...
הוא תמכרו עליו שהוא עולה ונקרא גם כן...
בוללות השם שהוא תמכרו והוא עולה לאים...
אשר הוא עולה, וכך כל השותפים בו נקראים...
בשם עולה, ולכך רב יוסף כמשל שמוע ברעיה...
דאמי שמבאה אחי אחר אקים מלמי דשכיבה...
דאמי ודוקא על דאם אחי כי זה דאם נשכיבה...
אחי הנה תמכרו הוא עמי כמו השכיבה שיהיה עם...

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

הקושי:

בגמרא השוה בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בד"ן הכוונה".

קושי נוסף

לגבי עבירות מצינו גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון – כיוון שהדבר נחשב למעשה שאינו מיוחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.
ואם כן – איך יתכן לומר שאם הגוי הכריח את ישראל לאכול מצה יצא – הרי הוא לא כיוון ואם כן אין המעשה מתייחס אליו, בדיוק כמו שמישהו ששמע שופר ולא כיוון אי השופר מתייחס אליו.

מעשה לא נאמר אלא באיסורין ולא במצוות ולכן אפילו במקום שנהנה אכתי מעשה ליכא ולקיום המצוה בעינן מעשה דידה ולא שיהא נעשה מאילוי.

ובפסחים דף ל"ג ע"א אמרין חומר במעילה מבשר מלוח שכן עשה כה שאינו מחבין כמחבין שאם נחבין להתחמם בגזי חולין ונתחמם בגזי עולה מעל א"י הושיע ידו ליעול חפץ וסך בשמן של קודש מעל, והקשו האחרונים ז"ל מאי חומר הוא זה במעילה, הלא נהנה וכלל התורה מחייב מתעסק היכא שכן נהנה, וצספר מנחת ברוך סי' י"א תירץ דמעילה הא בעינן פגם ונהנה [זולת בדבר שאין בו פגם] ונהי דלענין נהנה נחשב שפיר עבירה גם כשהוא מתעסק מי"מ לענין הפגם הו"ל ככל איסורי תורה דמתעסק פטור ע"ש וכ"כ באור שנת פתי' ממאכ"א ה"ד, וזה יתכן ע"ד הראשון שכתבנו בענין מתעסק דכיון דהאיסור הוא בהנאה רחמנא אחשבי כמעשה גם היכא שהוא לא עשה מעשה כלל וכ"ז לענין החטא דהנאה של מעילה, אבל עבור החטא דפגם, אין לחייבו דהא הו"ל כמעשה הפגם מאילוי ואין כאן מעשה לענין הפגם, אבל לדרך השני שכתבנו דמעשה איכא בכל מתעסק, רק שחסר כוונה, והיכא דנהנה אז הנאחו הוי ככוונה, לנאורה ה"ה לענין הפגם איכא כוונה כיון שעכ"פ נהנה וזהו כמתכוין למעשה זו, מוכו אין מכ"ז הכרח דכבר כי באו"ש שם ליישב הא דפסחים בפשיטות דדוקא בהנאה אכילה או עריות חייב מתעסק ולא בשאר הנאות וזה י"ל לשני הדרכים שכתבנו דכל שאינו הנאה אכילה או בעילת לא חשיבא כ"כ להיות נדון כמעשה ולא להחשב ככוונה.

והגה הר"ן ז"ל בפ"ג דר"ה בסוגיא דמצוות לריבות כוונה מצא"ר סי' הרמב"ם ז"ל דפ"ג משופר פסק דבעינן כוונה שומע ומשמיע ללאת כר"ז, ובפ"ו ממלה פסק כשמואל דכפאורו פרסים ואכל מלה ולא

והתורה לא חייבה עבור מעשה בלא כוונה, והיכא דנהנה נחשב הרגשת הנאה בגופו ככוונה, שענין כוונה הוא השתתפות הנפש במעשה הגוף וגם הרגשת הנאה הוא נפש הסיווגית ונחשבת ככוונה, ולפ"ז א"ש דגם בשבת שאין עלם ההנאה ענין האיסור, מי"מ כשהנה חייב המתעסק, דעכ"פ הנאחו משוי ל"י כמתכוין, וכל פטור מתעסק הוא משום חסרון כוונה, ולפירוש זה מצא"ר ענין שכן נהנה דמשום זה נחשב ככוונה **ולפירוש** הראשון מצא"ר ענין שכן נהנה דמשום זה נחשב כמעשה.

והגה שמואל קאמר בר"ה דף כ"ט כפאורו פרסיום ואכל מלה ולא דקסבר מלוח א"י כוונה [היינו כוונה לשם מלוח] **וכתב** שם הר"ן ז"ל בשם הרא"ה ז"ל דדוקא כה"ג ולא שידוע הוא שעכשיו פסח. וזו מלה אלא שלא נחבין ללאת אבל ככבוד חול הוא ואכל מלה או ככבוד לאכול בשר ואכל מלה ודאי לא ילא דאם איתא [שגם כה"ג ילא] למ"ל למקט כפאורו פרסיום וכי עכ"ל וכן הובא במ"מ פ"ו מנלה ה"ג וכתב שדברי טעם הן, ומצא"ר דלענין מלוח גם למ"ד שא"ל כוונה ללאת מי"מ מתעסק לא ילא אפי"ן שנהנה, ונריך להבין מ"ש מאיסורין דנהנה חייב אפי"ן כשהוא מתעסק, ונהנה לדרך השני שכתבנו דכל דאיכא הנאה נחשבת ככוונה לנאורה ה"ה גבי מלוח יש לו ללאת, דהא השתא קיימינן לשמואל דא"ל כוונה ללאת רק כוונה המעשה בעינן דלא ליהו מתעסק, והא חזינן דהנאה ככוונה היינו עכ"פ ככוונה המעשה, אבל לדרך הראשון דכל מתעסק נחשב כמעשה מאילוי ואין כאן מעשה דידה וכשהנה חייב משום דרחמנא אחשבי להנאה מעשה דכתיב ונכרתו הנפשות העושות שגם האשה חייבת כמש"כ לעיל, לפ"ז יש להסביר דצא"ר באיסורין חייב חטאת שוגג בלא כוונה וא"ל רק שיהא מעשה אבל במלוח דבעי "כוונה" ל"ח נהנה ככוונה ועוד ד"ז דרחמנא אחשבי להנאה

משום נועט ונחום ד"ח ולריך לעלים כחצו נראה דאפי' לר"י דמחייב מלאכה שא"ל לגופה בעינן רריך לעלים דלא מיקרי בעלים קולר אלא בעינן זה [לריך לעלים] עכ"ל ונ"פ שהוכרחו לזה מהא דקאמר ר"כ תנאי זה ולריך לעלים דאי משום דר"כ קסבר כר"ש דפטור על מלאכה שא"ל לגופה הלא זהו תנאי בכל המלאכות ומה לו להזכיר זה בניחוד צומר, אלא ע"כ דזהו תנאי בעיקר המלאכה דבעלים לא מקרי קולר אלא כשנריך ומתכוין לשם העלים הנקשרים דסתמא דמלתא אין חותכין ענפי עץ מאכל בשביל עלים אלא בשביל זמירת האילן וכעין שביארו החוס' להלן בהא דסוחט כבשים דמוכה צגמי לקמן שאינו מלאכה דושה לריו"ח אר"כ רריך למימיהן וביארו החוס' לפי שאין דרך דושה צכך והיינו דרך מחשבתו לשם דושה המיס משוי לו שם מלאכה דושה, והנה החוס' כתבו דוגמאות לזה ויובא לקמן, וכעין זה כתב הרמ"א ז"ל פ"ב משנה ה"ב לענין מכבה גחלת של מחבת דאינו מלאכה לירוף אר"כ מתכוין לכך דוגמת קטימת קיסם דכשאינו קוטעו לחצון צו שינוי אינו נקרא עשיית כלי אפי"פ שנטעה ראוי לכך ע"ש, וכה"ג כתב השעמ"ק כתובות ד"ז לענין מפס מורסא דכשאינו רריך לפתח אינו מלאכה צונה כלל וכ"כ הרמב"ן ז"ל והר"ן ז"ל ס"פ י"ד דשבת לענין מיעוט ענבי הדס, הבאתי כ"ז לעיל צסימן צ' עיין שם, והעטם בכל הכי לפי שאין דרך בני"א להתעסק במלאכה זו לנורך זה ומשוי"ה סתמא דמילתא אין זה בכלל מלאכה אר"כ מתכוין לכך דמחשבתו משוי לי מלאכה חיקון.

והנה החוס' הביאו דוגמאות לזה ח"ל מידי דהוה אקורע ע"מ לתפור ומחק ע"מ לכתוב [נראה דהא דפשיטא להחוס' דצקורע ומחק הוי זה תנאי בעיקר המלאכה היינו מדפריש לכו הכי צמתני דכלל גדול שם וע"ש לעיל תוס' ד"ה הקוש"ר]

ומצאנו הר"ן ז"ל דקסבר ללא נחלקו אמוראי צזה, דצכל מלוות ודאי לריכות כוונה [היינו כוונה ללאח לשיטת הרמב"ם ז"ל וע"י צעה"מ ז"ל ומלחמות שם] ומנה שאני שכן נהנה, וזהו כוונת הגמרא אהא דילוף רצה מכפאוהו פרכיים דאמר שמואל ילא דחוקע לשיר ילא פשוטא מה"ד החם אכול מנה אמר רחמנא וזהו אכיל אצל הכא מחטבא הוא, היינו דמנה שאני שכן נהנה, ולי"ע גדול להצין סדרת הר"ן ז"ל דצין אס נפרש דמחטבא הוי כעשה ממילא וכשנהנה נחשב מעשה, צין אי נפרש דכל מחטבא חסר כוונה והיכא דנהנה בהתאו ככוונה, מה ענין זה לדון מלוות לריכות כוונה שהוא כוונה ללאח יד"ח מנה להרמב"ם ז"ל, דנהנה אינו יכול לפעול אלא לדונה כמעשה יאכתו אין כאן כוונה ללאח, ולדרך השני דנהנה הוא ככוונה היינו ככוונה למעשה זו שהרי הוא מרגישה צגופו, אצל פשוטא דלא הוי עכ"פ כוונה ללאח יד"ח ולי"ע עובד [ודברי הרמב"ם ז"ל עלמו יש ליישב צפמשי"כ תר"ו ז"ל ספיק דברכות דמלוות דיצור שאני דלריכות יותר כוונה עי"ש וכ"כ הרמ"א ז"ל בהלכות שופר ע"ש].

וההכרח לומר צדעת הר"ן ז"ל דיסוד ענין כוונה ללאח לשם מנה הוא משום דצלא"ה הו"ל כמחטבא לגבי קיום המנה כיון שנטעית דרך אגב לכוונה אחרת וממילא ה"י קיום המנה, וכללל הוא צכל מחטבא דהיכא שנהנה מצעילין מעשוי אעפ"י שהוא מחטבא אך טעמא דמלתא קשה להסביר ולי"ע.

סימן לו

בענין קורע ע"מ לתפור

[ובדברי החוס' גבי זומר וצריך לעצים]

שבת דע"ג צ' אר"כ זומר ולריך לעלים חייב שמים אחת משום קולר ואחת

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

הקושי:

בגמרא השוו בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדין הכוונה".

קושי נוסף

לגבי עבירות מצינו גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון – כיוון שהדבר נחשב למעשה שאינו מיחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.
ואם כן – איך יתכן לומר שאם הגוי הכריח את הישראל לאכול מצה יצא – הרי הוא לא כיוון ואם כן אין המעשה מתייחס אליו, בדיוק כמו שמישהו ששמע שופר ולא כיוון אי השופר מתייחס אליו.

תירוץ הר"ן

במצה אין צורך בכוונה, שכן יש הנאת הגוף, והדבר דומה למתעסק בחלבים ועריות שחייב "שכן נהנה". כלומר – ההנאה באה במקום הכוונה לצאת ידי חובת מצווה.
וצ"ע – הנאה משלימה את הכוונה במעשה ליחס אותו לעושה. אבל, מניין שהכוונה משלימה גם את הכוונה לצאת ידי חובה?

דיעות הטומאה פרק שני שבועות

ואי בעם הארץ. כהא שנג על עמיסן: אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

הגזרות הב"ב

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

הגזרות הציונים

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ליקוטי רש"י

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

רבינו חננאל

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

ואי בעם הארץ אידי ואידי אבל שני זיתי חלב כהגלם אור הוא. שלל טרע לו פין זה מה וזכו חייב אלל חלמ חף זה לא טרע לו פין כטיס לפרישה טמטל טכטלמיה לו טמטלמי זמי ורע טמטלמי על הכטיס ככפר לטס מי עליה טהרי לא למ

Handwritten notes in the left margin, including the name 'רבינו חננאל' and other illegible scribbles.

השם שלח על ר"ח

Handwritten notes at the bottom right of the page.

גראה לי שכן הוא מסביר היותו המצות נעלמו (א) עליו הנין דמי סר כי רלמו... חתב הדיב והמלוה קצ"ד שנתנו משהיים יין נקח זה (א) לא נא בו כמות גלי נמלוה...

מצות קפה ההודונו מאכל חלב בהמה מזורה. הוא אמרו כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. וכבר נכפלה האזהרה בו וגור בו הברית בבאור אם היה מויד ואם היה שונג חייב קרבן חטאת קבועה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו בפרק קמא מחולין. (ו) לא להנין, הלקות מלגלגת אסורות פ"ו):

מצוה קפו ההודונו מלבשל בשר בחלב. והוא אמרו לא תבשל גדי בחלב אמו. ומי שבשלו לוקה אף על פי שלא אכל כמו שהתבאר במקומות מהתלמוד.

(משפטים, טו פ"ט):

מצוה קפו ההודונו מאכל בשר בחלב. והוא אמרו גם כן לא תבשל וגו' פעם שניה רוצה לומר איסור אכילה, ובחולין (דף ק"ז) אמרו בשר בחלב לוקה על בשולו ולוקה על אכילתו. ובגמרא מוכח (דף כ"ה): אמרו המבשל גיד הנשה ביום טוב בחלב ואכלו לוקה חמש מלקיות משום אוכל גיד ומשום מבשל ביום טוב ומשום מבשל בשר בחלב ומשום אוכל בשר בחלב ומשום הבערה. והם אמרו אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואוחרתיה מהבא ואשריתם חסרפן באש לא תעשון כן לה' אלהיכם. ובגמרא חולין (דף ק"ז) אמרו אפקיה רחמנא לאכילה בלשון בישול דכי דוכי דאי בשיל לקי אכילה גמי לוקה. ובשני מפרשים (דף כ"ה) אמרו להכי לא כתב רחמנא בבשר בחלב אכילה להדיא לומר שולוקים עליו אפילו שלא בדרך הנאות, וחכאי ראו לי שארמנו על שרש גדול שלא קדם לי זכור, והו שאמרו לא תבשל גדי נכפל בתורה שלש פעמים ואמר מלמד שכל לאו מהם לענין אמרו אחד לאכילה ואחד לבישול ואחד להנאה, ולמקשה שקשה ויאמר לאיזה דבר מניח איסור אכילתו ובשולו שתי מצות ולא תמנה איסור הנאות מצוה בפני עצמה, ידע המקשה כי איסור הנאה אין ראוי למנותו מצוה בפני עצמה מפני שהוא והאכילה ענין אחד כן האכילה כן מניין הנאה, ואמרו ברב שהיא לא יאכל אמנם היא דמיון כרמיני הנאה והכוונה שהיא לא יתנה בו לא באכילה ולא בולחיה, והוא אמרו כל מקום שנאמר לא תאכלו לא יאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרש לך הכתוב כדרך שפרש לך בנבילה שבאר בה הכתוב התעלה בה והוא אמרו לגד אשרי כשעריך חתנה ואכלה, ולפי זה השרש אין ראוי למנות איסור אכילה והנאה שתי מצות ואילו מינו שתי מצות בבשר בחלב היה ראוי כמו כן בחמין ובערלה ובכלאי הכרם שיתנה בכל אחד מאלו שתי מצות אם איסור הנאה מצוה בפני עצמה ומצד שנפל מאלו ולא מהו זולת הלאו שבא באכילה לבד ובכלל זה איסור הנאה שהתנו כמו כן יפול בבשר בחלב ונשאר בכאן שאילה אחת לבד והיא כי יש לאומר שיאמר אחד שאיסור הנאה יגיע מאיסור אכילה לאיזה דבר היה צריך הכתוב אל לאו בבשר בחלב לאיסור הנאות כמו שבארנו. הנה תשובת זה שהוא הוצרך אל זה מפני שלא כתב לא תאכל ממנו שממנו יאסור האכילה והנאה לפיכך הוצרך לאו אחד לאיסור הנאה, וכבר הוצרך להסבה שבעבורה לא כתב אכילה בשר בחלב שכל מה שנוכר אכילה אינו חייב עד שהיה בנרות אמנם אם פתח פיו ובלע מן האיסור והוא חם עד שישירף גונו פמור חין מבשר בחלב שהוא חייב על אכילתו ואפילו לא יתנה כמו שזכרנו, וכמו כן כלאי הכרם כמו שנבאר אחר זה, והבן כל אלו השרשים וזכרם. וכבר התבאר משפטי מצוה זו בפ"ח מחולין. (משפטים, כ טה, טו):

מצוה קפה ההודונו מאכל בשר שור הנסקל ואפילו נשחטו קודם שנסקל שהוא מעת שנגמר דינו נאסרה אכילתו אף על פי שנשחט שחיטה כשרה, והוא אמרו לא יאכל את בשרו. ולשון מבליחא שור שיצא לסקל וקרמו הבעלים ושחטוהו בשרו איסור באכילה לכך נאמר לא יאכל. ומי שאכל ממנו כוית לוקה. (טו, טז):

מצוה קפמ ההודונו מאכל הלחם העשוי מתבואה חרשה קודם שישלם יום ששה עשר בניסן. והוא אמרו יתעלה ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו. ומי שאכל ממנו כוית לוקה. (אמור, טו פ"ו):

מצוה קצ ההודונו מאכל קלי מתבואה חרשה קודם כלות ששה עשר בניסן. והוא אמרו וקלי לא תאכלו. ומי שאכל ממנו כוית לוקה. (טו, טז):

מצוה קצא ההודונו מאכל כרמל מן החרש קודם כלות ששה עשר בניסן. והוא אמרו יתעלה וכרמל לא תאכלו. וכבר קדם לנו אמנם (במסות ט) אבל לחם וקלי וכרמל חייב על כל אחת ואחת. וכבר התבאר משפטי החרש בפרק ו' ממנחות ובמקומות משביעיה ומעשרות והלה. (טו, טז פ"ו):

מצוה קצב ההודונו מאכל ערלה. והוא אמרו יתעלה יהיו לכם ערלים לא יאכל. ומי שאכל ממנו כוית לוקה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת ערלה, ואיסור אכילה בחוץ ערלה בחוץ לארץ הלכה למשה מסיני, אמנם לשון התורה בארץ ישראל לבד. (קדושים, טו):

מצוה קצג ההודונו מאכל כלאי הכרם בלבד. והוא אמרו מן הקדש המלאה, ובאה הקבלה מן הקדש מן תוקד אש, רוצה לומר שאינו מותר להנות ממנו. וכבר קדם לך זה השרש כל מקום שנאמר מן ואל אינו אלא לא תעשה. ובשני מפרשים (דף כ"ד): כשאמרו כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאות רוצה לומר שכל מה שנאסרה אכילתו הוא חייב באכילתו כשהנה בו ואמר אחר כך הכל מודים בכלאי הכרם שולוקין עליו אפילו שלא בדרך הנאות מאי מעכא דלא כתיב בהו אכילה אלא מן הקדש מן תוקד אש. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת כלאים, ואין חייבין עליה מן התורה אלא בארץ ישראל. (מי תל, טו):

מצוה קצד ההודונו מלשחת יין נסך, וזה לא בא ככתוב נגלה בבאור אבל אמרו בע"ז אשר הלב וזבחימו יאכלו ישתו יין

לב שמח נמלך ע"כ. והרמב"ן בסוף הטעמו על זה מה ש"ל כי ידעתי מקום הנקיות על זה ולא לחיוב כי הכי לא נכלל ולא יחלטהו כפ"ד: הכי

הוא לומר שיש ב' מיני קדושות במעשר בהמה שכשהיא בטעות קדושה באה מאילי' וכשהינה בטעות קדושה באה מן האדם ורק וודאי כל קדושות מעשר בהמה בענין א' הם וכמובן ולפי"ז י"ל דזהו כוונת הגמ' קידושין הנ"ל דקאמר שאני מעשר בהמה דאיתי' בטעות והכוונה כיון דאיתי' בטעות א"כ מוכרח מזה דקדושת מעשר בהמה היא קדושה הבאה מאילי' וכנ"ל וא"כ שוב הא לא שייך ביה כלל הא דכל שאינו בזא"ז כו' וכתוס' בכורות הנ"ל ודו"ק]:

ואולם כ"ז יתכן אך לענין מעשה גרידא במקום שאסרה התורה עשיית האדם דאז כשלא כיוון נחשב כלא עשה כלל ולא עבר על דברי התורה אבל באכילה ובעריות שלא הקפידה התורה על המעשה רק על הרגשת ההנאה שלא יהנה האדם מאכילת חלב ומביאת העריות ותדע שהרי אמרו בש"ס שבועות (דף י"ז ע"ב) דפרישה מנדה באבר הי הוא בכרת כמו הביאה משום דיציאתו הנאה לו כביאתו ע"ש אלמא דאע"ג דאין הפרישה מעשה ביאה ואדרבה הרי פרישה היא ועכ"ז הואיל ויש בה הנאת ביאה אסורה ויש עוד סמוכין לזה מש"ס תולין (דקט"ו ע"ב) דפריך לרבי בהנאה מנא ליה (מנ"ל איסור הנאת בב"ח) ומשני נפקא ליה מהכא נאמר כאן כי עם קדוש אתה לד' ונאמר להלן לא יהיה קדש בבנ"י מה להלן בהנאה אף כאן בהנאה ע"כ וברש"י ד"ה מה להלן בהנאה כ' בעילה הנאה היא עכ"ל ומוכח מזה דעיקר האיסור בביאה הוא ההנאת

ואפ"ה אינו נותן כ"א טלה א' לכהן ואמאי לא אמרינן כל שאינו בזא"ז אפילו בב"א אינו ולא ליקדש אפילו א' מהן וי"ל דלא מיסתבר למימר הכי אלא בדבר התלוי במעשה וכו' אבל קדושה הבאה מאילי' לא אמר הכי עכ"ל ולפי"ז נראה דכיון דמעשר בהמה חל בטעות וכאשר הוא חל בטעות אז וודאי הרי אינו מתייחס למעשה האדם כלל רק לחלות מאיליו ע"י הדיבור של האדם ולא שהאדם הוא הפועל קדושת המעשר לפי שאז הדיבור וקדושת המעשר גם שניהם הרי אינם מתייחסים אל האדם כלל שכל מה שהאדם עושה בלי כוונה הרי אינו מתייחס אליו כלל ורק כנעשה מאיליו נחשב וכנ"ל וא"כ כיון דמעשר בהמה חל בטעות ואז הרי הוא קדושה החלה מאילי' מגזה"כ שגזרה לכשיש דיבור הטעות של האדם אזי הקדושה חלה מאילי' על הבהמה וכמובן וא"כ הרי חזינן בזה דיש כח בקדושת מעשר בהמה לבוא מאילי' ואינה כשאר הקדש שבאה רק מן האדם בעצם המשים את הקדושה על הבהמה ע"י דיבורו ומחשבתו וא"כ שוב מיסתבר לומר דה"ה בכל קדושת מעשר בהמה ואפילו כשאיננו בטעות הוא ג"כ רק קדושה הבאה מאילי' שגזרה תורה שכשיש המניין של האדם אזי הקדושה חלה מאיליו (וכמו שצידדתי במק"א בחידושי לומר כן והבאתי ראיה מהא דאמר רבא סוף בכורות דעשירי מאיליו קודש והא דלא מייתי הש"ס הא דרבא היינו משום דניחא ליה לאתויי מתניתין דקרא לתשיעי עשירי כו' וכמ"א בחידושי הארכתו ואכ"מ) דוודאי רחוק

ביאה לא המעשה ביאה דאל"כ איך יליף ממעשה ביאה לאסור הנאת בב"ח ועל כרחיך דרק הנאת ביאה היא האיסור וע"כ שפיר יליף בג"ש דמה התם ההנאה האסורה דהיינו שהנאת הביאה אסורה אף כאן בב"ח הנאתו אסורה וזהו שאמרו בגמ' מה להלן בהנאה אף כאן בהנאה ודו"ק היטב:

ויותר מפורש מזה תמצא עוד בירושלמי כלאים פ"ח ה"א וז"ל מניין שהוא אסור בהנאה (אכלאי הכרם קאי) נאמר כאן פן תקדש ונאמר להלן לא יהיה קדש בבני ישראל מה קודש הנאמר להלן אסור בהנאה אף כאן אסור בהנאה א"ר חונא ביאתו אסורה בהנאה עכ"ל וצריך להבין דמה בא ר' חונא לחדש בזה ונראה פשוט דלפי שהיה אפשר לטעות שבביאה אף מעשה הביאה היא האיסור וא"כ היה קשה איך יליף ממעשה ביאה לאסור הנאת כלאי הכרם הלא אין הנושאים שוים כלל וע"כ בא ר' חונא ופירש שביאתו אסורה בהנאה ורצונו לומר דבביאה הנאת ביאה היא האיסור דהשתא שפיר ילפינן כלאי הכרם מביאה בג"ש דמה ביאה הנאתה אסורה אף כה"כ הנאתו אסורה ודו"ק היטב והפני משה שם בירושלמי ד"ה א"ר חונא כ' וז"ל כלומר דמפרש דלא יהיה קדש נדרש לאזהרה על השפחה ועל העבד שביאתו אסורה עכ"ל ונראה שלחצתו ג"כ הקושי הנ"ל דמה הוסיף ר' חונא בדבריו ואולם במחכ"ת לא תי' כלום דגם לולי דברי ר' חונא היינו יודעים שלא יהיה קדש אתי לאיסור ביאה והמחלוקת הוא רק אם אתי

לאיסור ביאת עבד ושפחה כדעת התרגום או לאיסור ביאת פנוי שלא לשם קידושין כדעת הרמב"ם או לאיסור משכב זכר ע"י סנהדרין דניד ע"ב אבל זהו הרי פשוט דלא יהיה קדש הוא איסור ביאה וא"כ אכתי מאי בא ר' חונא לחדש וע"כ נראה ברור כמו שכתבנו דחידוש ר' חונא הוא דבביאה אף הנאת הביאה היא האיסור לא המעשה ביאה ובא להסביר בזה את הילפותא הקדומה דלא תקשי איך ילפי' מאיסור מעשה ביאה לאסור הנאת כלאי הכרם הלא אין הנושאים שוים כלל וע"כ פ"י דגם בביאה אף הנאת ביאה היא האיסור וזהו שאמר ביאתו אסורה בהנאה היינו שאסור לו ליהנות מן הביאה לא שאסור לעשות מעשה בביאה וע"כ שפיר ילפי' כלאי הכרם מביאה מג"ש דמה ביאה הנאתה אסורה אף כלאי הכרם הנאתו אסורה ודו"ק כי זה נראה נכון וברור בכוונת הירושלמי בעוה"י:

והנה יש להביא ראייה עוד דאך הנאת ביאה היא האיסור באיסורי ביאה לא המעשה ביאה שהרי באיסורי ביאה האשה עוברת כמו האיש והאשה הרי איננה עושה מעשה כלל רק קרקע עולם היא וא"כ מה היא העבירה שלה אי נימא דרק המעשה היא האיסור ועל כרחיך דרק הרגשת הנאה היא האיסור לא המעשה וע"כ כיון דגם האשה נהנית מן הביאה לכן שפיר היא עוברת כמו האיש ואולם התוס' בב"ק דף ל"ב ע"א ד"ה איהו כ' אהא דאמרינן התם בגמ' דבביאה אף הבעול הוא העושה מעשה לא הנבעלת וז"ל ומיהו לענין חטאת ולענין מלקות

שאין בו מעשה וראוי שתיפטר ממלקות ומחטאת וע"כ הוצרכו לתרץ דהרגשת ההנאה הוא ג"כ מעשה ויש גם מצדה מעשה עם העבירה אבל עכ"פ עיקר העבירה היא רק ההנאה לא המעשה וכדכתיבנא:

רע"י במשנה למלך ה' יסוה"ת פ"ה ה"ח שכו' וז"ל ודע שאף לדעת הרמב"ן שהנהנה מבב"ח לוקה אין לומר שהאוכל בב"ח ילקה שתים אחת משום אוכל ואחת משום נהנה כו' ואע"ג דבכל איסורין אם נצטרף כ' איסורין בדבר אחד לוקה שתים כו' דלא דמי דשאני הכא בבב"ח דאכילה נמי הנאה היא וה"ל כאילו כתב קרא לא תהנה בבב"ח בשום הנאה לא ע"י אכילה ולא ע"י הנאה שלא ע"י אכילה (דהיינו הנאת מכירה ומתנה וכדומה) כו' עכ"ל הנה שגם הוא ז"ל הכריח דבאיסורי אכילה אין המעשה האכילה האיסור כי אם הרגש ההנאת האכילה הוא האיסור וע"כ אין כאן ב' מלקיות א' מפאת המעשה ב' מפאת ההנאה כמו בנהנה הנאת מכירה וכדומה דז"א דכל העבירה באכילה היא רק ההנאה לא המעשה והרגש הנאת האכילה הוא הנאסר בלאו דאכילה ושאר ההנאות כמכירה וכדומה הם הנאסרים בלאו דההנאה והכרח המל"מ הנ"ל הוא דוגמת ההכרח שלנו לענין ביאה דרק ההנאה היא האיסור דאל"כ ראוי שהאיש יעבור שתים וכדכתיבנא ודו"ק היטב בכ"ז:

ומעתה נראה דזהו כוונת הגמ' דמתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה והיינו משום דאין המעשה האיסור

חייבת דרחמנא אחשבי' להנאה מעשה עכ"ל וכן מבואר ברש"י כריתות דף ג' ע"א ד"ה דא"ר אבהו וז"ל ואי קשיא גבי עריות היכי מצינו אזהרה לאשה כמו לזכר כו' פריק הכי שאני התם כיון דאיהי נמי מתהנייא משכיבה קרינן בה הנפשות העושות עכ"ל כוונתו כדברי התוס' הנ"ל דההנאה נחשבת מעשה ואולם עכ"ז עדיין יש להוכיח דעיקר העבירה היא רק ההנאה לא המעשה דאל"כ הרי ראוי שהאיש יעבור שתים שהרי הוא עושה מעשה בפועל וההנאה הרי נחשבת בפני עצמה למעשה שהרי האשה איננה עושה מעשה כלל ואעפ"כ חייבת מפאת ההנאה לחוד שנחשבת מעשה א"כ האיש שהוא עושה מעשה וגם נהנה הא הו"ל כאילו היה עושה ב' מעשים של ביאה וראוי שיעבור שתים וע"כ דאין המעשה איסור כלל רק ההנאה היא האיסור וע"כ גם האיש עובר רק אחת כמו האשה כיון שההנאה רק אחת היא אלא דלגבי האיש אין קושי' מדוע חייב מלקות וחטאת כיון דלגבי האיש יש מעשה עם ההנאה שהרי הוא עושה מעשה בפועל וע"כ שפיר חשיב לאו שיש בו מעשה לענין מלקות וג"כ שפיר קרינן ביה לעושה בשגגה לענין חטאת ואע"ג דאין המעשה עצם האיסור רק ההנאה עכ"ז כיון שהוא עושה מעשה עם ההנאה ולא משכחת אצלו עבירת ההנאה בלי מעשה ע"כ שפיר חשיב עבירה במעשה ושפיר חייב מלקות וחטאת ורק אאשה שפיר ק"ל להתוס' דנהי דמרגשת הנאה והרגשת ההנאה היא העבירה עכ"ז הרי אינה עושה מעשה והו"ל עבירה בלי מעשה וחשיב רק לאו

כדי שתאמר דבלא נתכוון הוי כאילן לא עשה הוא המעשה כלל ויופטר וכמ"ש למעלה דמעשה בלי כוונה איננה מתייחסת אל האדם ונחשב כאילו לא עשה הוא המעשה כלל וזה טעם הפטור בכל דבר שאינו מתכוון ומתעסק דו"א דבעבירת אכילה וביאה הרי בלא"ה אין המעשה עבירה כלל ורק הרגשת ההנאה הוא העבירה והבלתי נרצה וא"כ מה בכך שלא נתכוון ושהיה מתעסק הרי סוף סוף הרגיש הנאה מחלב ומערוה ונעשה שפיר מה שאסרה תורה ושפיר ראוי שיתחייב ודו"ק היטב [והנה מכל הנ"ל תבין דברי המקור חיים סי' תל"א שכי' וז"ל נראה דדוקא בדבר שאסרה תורה לעשות מעשה בזה אמרינן דלא אסרה התורה לעשות המעשה רק בכוונה ודבר שאינו מתכוון מותר אבל כשאסרה התורה דבר שאין בו מעשה כגון הכא שאסרה התורה שלא יהיה חמץ בביתו אפילו כשאינו מתכוון אסור עכ"ל] ולפי"ז נראה דלמאי דס"ל לר"ש דכ"ש למכות והתוס' בפ"ג דשבועות כתבו דדין דשלא כדרך אכילתו שוה לח"ש ע"ש א"כ לר"ש גם שלכד"א במלקות וע"ש בשבועות במהרש"ל ומהרש"א והנה בס' ברוך טעם דין עדל"ת בדין אי בעינן שבאותו דבר שעובר על הלאו יקיים העשה פ"א כתב לפי"ז דלר"ש בכל איסורי אכילה אין הנאת האכילה האיסור כ"א מעשה האכילה שהרי בשלא כדרך אכילתו ליכא הנאת אכילה ואעפ"כ אסור ע"ש ולפי"ז מובן ממילא דלר"ש המתעסק באיסורי אכילה פטור באמת דלגבי מעשה הרי שוב מתעסק פוטר [ויזכר ר"ש ג"כ

לסבור דליכא מלקות בנהנה מבכ"ח ומשאר איסורי הנאה וכדעת הרמב"ם דאל"כ הדרא קושי' לדוכתי' דאוכל איסור הנאה ילקה שתיים וכנ"ל ודוחק הוא לומר דר"ש סובר באמת כן ולפי"ז כיון דברייתא דפסחים הנ"ל דר"ש מקרא לאסור מצה של טבל מוקמי' לה התם בגמ' כר"ש דס"ל אאחז"א ע"ש וא"כ שפיר איצטריך קרא דר"ש לטעמיה הרי שפיר יש נפקותא אליבי' במתעסק וכנ"ל ולפי"ז ניחא ג"כ מה שהרמב"ם ז"ל בהלכותיו כי הטעם לפסול מצה של טבל משום מצהב"ע ותמהו עליו שהוא נגד הגמ' ולפמ"ש ניחא דלדין דלא קיי"ל כר"ש בהא דכ"ש למכות שוב שפיר נכון הטעם דמצהב"ע:

ודע דברש"י ובר"ן ר"ה דכ"ח ע"א כתבו דאפילו למ"ד מצ"כ עכ"ז במצה דהיא אכילה יצא אפילו בלי כוונה כמו דלענין איסור מתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה ע"ש ולפי דברינו הנה הדמיון הנ"ל קשה להבין דסברא זאת שייכא רק בחלבים ובעריות שהם דברים אסורים ומתועבים וע"כ הסברא נותנת שההרגש הנאה מהם הוא האיסור שרצתה תורה שלא תהנה נפש אדם מהם למען לא תתעב על ידי ההנאה ועי' סנהדרין ג"ה א' אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תהרג עכ"ל הגמ' הרי שגם בהמה מתעבת ע"י שהרגישה הנאה מעבירה וע"כ כיון שההנאה הוא האיסור שפיר שייך לחייב מתעסק מטעם שכן נהנה דכיון דנהנה הרי נעשה האיסור וכנ"ל אבל במצות מצה מנ"ל לומר שרצתה

התורה הרגש הנאה מהמצה דלמא מעשה אכילת המצה כמשמעו הוא המצוה וא"כ כשאנו מתכוון למצוה מה בכך שהוא נהנה הלא אין ההנאה מצוה כלל וע"י תוס' יבמות דף מ' ע"א ד"ה מה שכתבו לענין מצוות אכילת קדשים וז"ל ול"ל רצה לשם סעודה אוכל רצה לשם מצוה דאין צריך שיתכוון לשם מצוה אלא שלא יהיה אוכלו אכילה גסה עכ"ל ולכאורה איך כתבו כן בפשיטות הא פלוגתא הוא בגמ' גם במצה דהוא אכילה דמצוה אי צריך כוונה או לא ואולם לפמ"ש ניהא וזה בהצעת מה שכתבתי בחידושי במק"א דבאכילת קדשים ההנאה בעצמותו הוא המצוה משום דדרשינן למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים והארכתיו שם בזה וא"כ שפיר לא בעי כוונה ודמי שפיר למתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה וכמובן והרבה יש לדבר עוד בזה ולא באתי אך להעיר:

ודע בדברי התוס' דב"ק הנ"ל שכתבו דמה שהאשה חייבת מלקות וחטאת בביאה אע"ג דלא עבדה מעשה ולענין חטאת ומלקות בעינן מעשה דוקא עכ"ז הואיל והיא נהנה רחמנא אחשבה להנאה מעשה ע"ש יש לי הערה וגדולה הוא אלי דלפי המבואר בש"ס קידושין דף כ"ב ע"ב וז"ל הגמ' השתא דאמרת הגביהו הוא לרבו קנאו אלא מעתה שפחה כנענית תקנה בביאה כי קאמרינן זה נהנה וזה מצטער הכא זה נהנה וזה נהנה הוא שלא כדרכה מאי איכא למימר א"ר אחא וכו' מאן לימא לן דלאו הנאה אית להו לתרוייהו עכ"ל הגמ' הרי דסתמא דהש"ס

ס"ל דבביאה שלא כדרכה אין האשה נהנית ור' אחא נמי ספוקי מספקא ליה וכדאמר מאן לימא לן וכו' אבל לא פשיטא ליה דנהנה וא"כ אי נימא דאין האשה נהנית בביאה שלא כדרכה יומצא דאין חייבת מלקות וחטאת כשנבעלה שלא כדרכה דכיון דאין נהנה א"כ לא שייך תו הא דרחמנא אחשבי להנאה מעשה וזה דבר לא אמרו אדם מעולם ותו דבכתובות דמ"ו ע"א איתא שלח ר' יצחק בר יעקב בר גיורי משמי דר' יוחנן אע"ג שלא מצינו בכל התורה כולה שחילק הכתוב בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה למכות ולעונשין אבל מוציא שם רע חלק אינו חייב עד שיבעול וכו' כדרכה ויוציא שם רע בכדרכה עכ"ל הגמ' ואי איתא מאי האי דכיל דלא מצינו בכה"ת חילוק בין ביאה כדרכה לשלא כדרכה הלא מצינו חילוק גדול דאשה הנבעלת כדרכה חייבת מלקות במזיד וחטאת בשוגג משא"כ בשלא כדרכה ויש ליישב דלענין זה מהני היקשא דמשכבי אשה כתיב דמקשינן שלא כדרכה לכדרכה וכדדרשינן בקידושין שם ובדוכתי טובא דכי היכי דאשה חייבת מלקות וחטאת בכדרכה ה"נ בשלא כדרכה ונהי דהמקשן שם בקידושין רצה לחלק ולומר דביאה שלא כדרכה תקנה משא"כ בכדרכה לאו משום דלית ליה היקשא דמשכבי אשה דוודאי לא יחלוק על ההיקש הזה אשר הוא פשוט בכל הש"ס נוע' יבמות פ"ג ב' דתנאי דהתם לית להו היקשא דמשכבי אשה ועכ"ז הם מקישים שלא כדרכה לכדרכה ממקרא אחר מואת אשה

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

הקושי:

בגמרא השוין בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדין הכוונה".

קושי נוסף

לגבי עבירות מצונו גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון – כיוון שהדבר נחשב למעשה שאינו מיוחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.
ואם כן – איך יתכן לומר שאם הגוי הכריח את הישראל לאכול מצה יצא – הרי הוא לא כיוון ואם כן אין המעשה מתייחס אליו, בדיוק כמו שמשהו ששמע שופר ולא כיוון אי השופר מתייחס אליו.

תירוץ הר"ן

במצה אין צורך בכוונה, שכן יש הנאת הגוף, והדבר דומה למתעסק בחלבים ועריות שחייב "שכן נהנה". כלומר – ההנאה באה במקום הכוונה לצאת ידי חובת מצווה.
וצ"ע – הנאה משלימה את הכוונה במעשה ליחס אותו לעושה. אבל, מניין שהכוונה משלימה גם את הכוונה לצאת ידי חובה?

קושי"ת ה"אתון דאורייתא"

בחלבים ועריות האיסור אינו מעשה העבירה – אלא ההנאה עצמה מתועבת היא. לכן, גם אם זה מתעסק ומעשה העבירה לא מיוחס אליו – יש עבירה כיוון שההנאה עצמה היא העבירה והוא נהנה.

במצה – המצווה בפשטות אינה ההנאה מן המצה אלא מעשה אכילת המצה ואם כן בהעדר כוונה, מה לי שנהנה, הרי עדיין אין כוונה והמעשה לא מיוחס אליו ואם כן איך יצא ידי חובה?

קהלות שבת סימן לד יעקב צו

רק שמתוך עשיית עין הכריע שזה שומן, דזה מוחשב שפיר מתעסק דפטור בכל החורה ורק דחייב שכן נהנה ואחי שפיר הכל צ"ע, ואחתי הדברים לריכין צדיקה ועיון וכתבתי רק להטיר.

הרא"ש ז"ל אחי עלה מטעם חסרון כוונה דמשו"כ הוא דלא מחשבא מעשה עיי"ש ואכמ"ל].

ואמנם לומר דגם במתעסק בחלבים ועריות ליכא מעשה דגברא, רק דחייב עבד שהנאה גרידא, משום שזכו עיקר החטא, תקצי דא"כ היכי חייב חטאת ה"ל לענין חטאת צענין דוקא מעשה, דמה"ט ליכא קרנן בפסח ומילת לפי שאינו עושה מעשה ע"י חוס' לעיל ס"ט ד"ה מה, וכן מגדף פטור מקרנן מה"ט שאינו עושה מעשה כדחנן צריש כריתות אלא ש"ל כדרך האתו"ד באופן אחר ק"ת והיינו דאע"פ דכל מתעסק לא השיב מעשה דגברא מ"מ היכא דנהנה מחשבא שפיר מעשה דכיון שהנאה הוא האיסור הרי זה כעושה מעשה דרחמנא אחשבי להנאה מעשה כדאיתא צ"ק דף ל"ב דמה"ט האשה חייבת עיי"ש בתוספות ד"ה איכו ואפשר דגם איסורי אכילה כגון חלבים וכיו"צ נלמד מעריות דרחמנא אחשבי להנאה כמעשה, דכתיב ונכרתו הנפשות העושות, ולפי"ז גבי כל מתעסק נחשב כאילו נעשה הפעולה מאיליה, אבל במקום דנהנה נחשבא ההנאה כמעשה וכמו שנתבאר.

1

אמנם לפמ"ש"כ התוספות בגמ' דף ס"ב ד"ה להגבי צחירות הראשון דגם בשבת חייב מתעסק היכא דנהנה מהמלאכה ע"ש, א"ת כלל נבאר כהתו"ד שכתב משום דהאיסור הוא ההנאה והנאה איכא גם במתעסק א"כ כמ"ש"כ דרחמנא אחשבי להנאה איסור כמעשה, דהא בשבת ודאי שאין האיסור כלל הנאה, אלא גוף המלאכה הוא החטא רק שבמקרה דהתם חירע שנהנה ג"כ, והשתא א"ל דגוף הפעולה נחשב כנעשית מאיליה כיון שהי מתעסק מה יועיל כאן לענין מלאכה בשבת מה שהנאה נחשב כמעשה. ולזאת נראה לבאר דבאמת גם מתעסק השיב מעשה אלא שחסר הכוונה,

2

סימן לה

בענין מתעסק בחלבים ועריות שכן נהנה

שבת דע"ג שגג בלא מתכוין בשאר מלוות ה"ד דסבור שומן הוא ואכלו וכי דסבר רוק הוא ובלעו, וטעמא דבחלבים ועריות חייב מתעסק מבואר בסנהדרין ובכריתות שכן נהנה וכדפירש"י ז"ל וראוי להבין מה יתרון לנהנה, על שאר עבירות, לחייבו אפי' מתעסק, וראיתי בספר אהרן דאורויתא כלל כ"ד שכי דיסוד ענין פטור דמתעסק משום דכל שלא נעשה מדעתו וכונתו ה"י נחשב כאילו נעשה ממילא ואין כאן מעשה האדם ע"ש שהאריך בזה ומשו"כ פטור וכ"ז בשאר עבירות אבל בחלבים ועריות דנהנה, התם עיקר האיסור והבלתי נראה הוא ההנאה, ונהי דכיון שהי מתעסק לא נחשב כאילו הוא עשה הפעולה דביאה ואכילה, הנאה מיהו הוה לי וכו' האיסור [ושם האריך שהנאה הוא האיסור ולא הפעולה ועמ"ש"כ צע"י צח"צ ס"י י"ט ואכמ"ל] וכן ראיתי במאסף אהל תורה ח"צ סימן ג' שהאריך הגר"צ ופרמ"ן ז"ל לבאר ענין שכן נהנה בדברי האתו"ד והביא סמוכין א"ה דכל שלא עשה בכוונה נחשב כאילו נעשה מאיליה מדברי הרא"ש ז"ל פ"ק דחולין ס"ח דנפלה סכין ושחטה פסול משום דהוי כנשחט בלא כח גברא, לפי שלא נכתוין לעשות מעשה [ואף ד"ל דנפלה שאני דליכא באמת כח גברא כלל, מ"מ

קהלות יעקב - ג (שבת, עירובין) קנייבסקי, יעקב ישראל בן חיים פרץ עמוד מס 97הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

והחורה לא חייבה עבור מעשה בלא כוונה, והיכה דנהנה נחשב הרגשת ההנאה בגופו ככוונה, שענין כוונה הוא השתתפות הנפש במעשה בגוף וגם הרגשת הנאה היא נכפשת החיונית ונחשבת ככוונה, ולפי"ו אי"ש דגם בשבת שאין עלה ההנאה ענין האיסור, מ"מ כשהנה חייב המתעסק, דעכ"פ הנאתו משוי לי כמתכוין, וכל פטור מתעסק הוא משום חסרון כוונה, ולפירוש זה מתבאר ענין שכן נהנה דמשום זה נחשב ככוונה ולפירוש הראשון מתבאר ענין שכן נהנה דמשום זה נחשב כמעשה.

והנה שמואל קאמר בר"ה דף כ"ט כפאורו פרסיים ואכל מלה ולא דקסבר מלוה אי"ל כוונה [היינו כוונה לשם מלוה] וכתב שם הר"ן ז"ל בשם הרא"ה ז"ל דדוקא כה"ג יאה שידוע הוא שעכשיו פסח. וזו מלה אלא שלא נתכוין ללאת אצל הסבור חול הוא ואכל מלה או כסבור לאכול גשר ואכל מלה ודאי לא יאה דאם איתא [שגם כה"ג יאה] למ"ל למוקט כפאורו פרסיים וכי עכ"ל וכן הוצא במ"מ פ"ו ממלה ה"ג וכתב עדברי טעם הן, ומבואר דלענין מלוה גם למ"ד שא"ל כוונה ללאת מ"מ מתעסק לא יאה אע"פ שנהנה, ואריך להבין מ"ש מאיסורין דנהנה חייב אפי' כשהוא מתעסק, והנה לדרך השני שכתבנו דכל דאיכה הנאה נחשבת ככוונה לכאורה ה"ג גבי מלוה יש לו ללאת, דהא השתא קיימין לשמואל דאי"ל כוונה ללאת רק כוונה המעשה בעיני דלא ליהו מתעסק, והא חזינן דהנאה ככוונה היינו עכ"פ ככוונה המעשה, אבל לדרך הראשון דכל מתעסק נחשב כמעשה מאיליו ואין כאן מעשה דידוי וכשהנה חייב משום דרמננא אחשצי להנאה מעשה דכתיב ונכרתו הנפשות העושות שגם האשה חייבת כמש"כ לעיל, לפ"ו יש להסביר דראמת צאיסורין חייב חטאת שוגג בלא כוונה וא"ל רק שיכה מעשה אבל במלוה דבטי "כוונה" ל"ח נהנה ככוונה ועוד דד"ו דרמננא אחשצי להנאה

מעשה לא נאמר אלא צאיסורין ולא במלוה ולכן אפילו במקום שנהנה אכתי מעשה ליכה ולקיום המלוה בעיני מעשה דידוי ולא שיכה נעשה מאיליו.

ובפסחים דף ל"ג ע"ה אמרינן חומר במעילה מבשר מלוה שכן עשה בה שאינו מתכוין כמתכוין שאם נתכוין להחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה מעל אי"ג הושיע ידו ליעול חפץ וכך בשמן של קודש מעל, והקשו האחרונים ז"ל מאי חומר הוא זה במעילה, הלא נהנה וכלל החורה מתחייב מתעסק היכה שכן נהנה, ובספר מנחת צדק סי' י"א תירץ דמעילה הא בעיני פגם ונהנה [זולת בדבר שאין צו פגם] והכי דלענין נהנה נחשב שפיר עברה גם כשהוא מתעסק מ"מ לענין הפגם הו"ל ככל איסורי תורה דמתעסק פטור ע"ש וכ"כ באור שמה פע"ו ממאכ"א הו"ד, וזה יתכן ע"ד הראשון שכתבנו בענין מתעסק דכיון דהאיסור הוא ההנאה דרמננא אחשצי כמעשה גם היכה שהוא לא עשה מעשה כלל וכ"ו לענין החטא דהנאה של מעילה, אבל עבור החטא דפגם, אין לחייבו דהא הו"ל כמעשה הפגם מאיליו ואין כאן מעשה לענין הפגם, אבל לדרך השני שכתבנו דמעשה איכה בכל מתעסק, רק שחסר כוונה, והיכה דנהנה אז הנאתו הוי ככוונה, לכאורה ה"ה לענין הפגם איכה כוונה כיון שעכ"פ נהנה וכו' כמתכוין למעשה זו, מיהו אין מבי"ו הכרח דכבר כי באו"ש שם לישב הא דפסחים בפשיטת דדוקא בהנאה אכילה או עריות חייב מתעסק ולא בשאר הנאות וזה י"ל לשני הדרכים שכתבנו דכל שאינו הנאה אכילה או בעילות לא חשיבא כ"כ להיות נדון כמעשה ולא להחשב ככוונה.

והנה הר"ן ז"ל בפ"ג דר"ה בסוגיא דמלוה לריכות כוונה מבאר ש"ו הרמב"ם ז"ל דפ"ב משופר פסק דבעיני כוונה שומע ומשמיע ללאת כר"ז, ובפ"ו מנלה פסק כשמואל דכפאורו פרסיים ואכל מלה ולא

קהלות יעקב - ג (שבת, עירובין) קנייבסקי, יעקב ישראל בן חיים פרץ עמוד מס 98הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

הקושי:

בגמרא השוו בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדין הכוונה".

הושי נוסף

לגבי עבירות מצונו גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון – כיוון שהדבר נחשב למעשה
שאינו מיוחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.

ואם כן – איך יתכן לומר שאם הגוי הכריח את הישראל לאכול מצה יצא – הרי הוא לא כיוון ואם כן אין
המעשה מתייחס אליו, בדיוק כמו שמישהו ששמע שופר ולא כיוון אי השופר מתייחס אליו.

תירוץ הר"ן

במצה אין צורך בכוונה, שכן יש הנאת הגוף, והדבר דומה למתעסק בחלבים ועריות שחייב "שכן
נהנה". כלומר – ההנאה באה במקום הכוונה לצאת ידי חובת מצווה.

וצ"ע – הנאה משלימה את הכוונה במעשה ליחס אותו לעושה. אבל, מניין שהכוונה משלימה גם את
הכוונה לצאת ידי חובה?

קושי"ת ה"אתנון דאוריתא"

בחלבים ועריות האיסור אינו מעשה העבירה – אלא ההנאה עצמה מתועבת היא. לכן, גם אם זה
מתעסק ומעשה העבירה לא מיוחס אליו – יש עבירה כיוון שההנאה עצמה היא העבירה והוא נהנה.

במצה – המצווה בפשטות אינה ההנאה מן המצה אלא מעשה אכילת המצה ואם כן בהעדר כוונה, מה
לי שנהנה, הרי עדיין אין כוונה והמעשה לא מיוחס אליו ואם כן איך יצא ידי חובה?

**הקהילות יעקב תמה על האתנון דאוריתא ומוכיח שבחלבים ועריות האיסור הוא המעשה ולא
ההנאה – וההנאה רק משייכת את המעשה לעושה. לפי זה קשה הרי במצה הרי לא מספיק
שהמעשה מיוחס אליו וצריך גם כוונה לצאת ידי חובה?**

המצוה אלא מן המעשה ולכן מסתבר דאף שהיא משלימה חסרון בכונת המעשה אין בכחה להשלים חסרון בכונת המצוה.

ונראה בזה דהנה יש לחקור בגדר כונה במצוות, האם פירוש הדברים דכדי לצאת ידי חובתו צריך האדם לעשות שני דברים דהיינו עשיית המצוה והכונה, ועד שלא ימלא את שני הדברים הנדרשים ממנו דהיינו מעשה וכונה לא יצא יד"ח, או דלמא כל חובתו בענין המצוות הוא רק לקיים את מצוות ה' בפועל אלא דאם לא יתכוון לצאת יד"ח אין זה מצות ה' ומעשיו הם כמעשי רשות בעלמא ואין עליהם שם מצוה, וכל הכונה אינה גדר וענין בפני עצמו אלא תנאי במעשה המצוות דאם לא יכוון למצוה לא עשה מצוה כלל.

ונראה ברור לענ"ד דכל גדר הכונה הוא רק כדי לחדש שם מצוה על המעשה ולא חלק נפרד בעבודת האדם, שהרי בר"ה כ"ח ע"ב מבואר דלמ"ד מצוות צריכות כונה אינו עובר בכל תוסיף אלא א"כ כיוון למצוה ולמ"ד מצות אצ"כ עובר בב"ת אף ללא כונת המצוה ומבואר מזה דנחלקו אם יש על המעשה שם מצוה ללא כונה ולמ"ד מצצ"כ אם לא כיון אין זה מעשה מצוה ולפיכך אינו עובר בב"ת שאינו מוסיף על המצוה דגם ההוספה צריך להיות בגדר מעשה מצוה אך למ"ד מצצצ"כ שפיר הוי מצוה. אך אם נימא דכל גדר הכונה אינו לקבוע על המעשה שם מצוה, אלא מצוה היא על האדם לא

ב: אין הדבר משום דבחלבים ועריות הוי החטא בהנאה ולא במעשה, אלא משום שנהנה בפועל מן החטא וההנאה ממלאת את החסרון בכונה. ונראה טעם הדברים דכיון דפטור דשא"מ הוי משום דאין תוקף ומשמעות במעשי האדם כשאין הם מכוונים והוי כנעשו מאליהם (וכמו"כ במתעסק מגזה"כ), חידשו חז"ל בעומק דעת קדשם דלא כונה בלבד נותנת תוקף למעשי האדם ומייחסת אותם אליו אלא גם הנאה דכיון שנהנה מן החטא אין לומר דאין האדם קשור אליה ואין מתייחסת אליו וההנאה נותנת למעשה תוקף מעשה האדם כמו הכונה. וזה ע"כ דעת התוס' שכתבו בסנהדרין שם דאף בל"ט מלאכות היה חייב אם נהנה בשעת המלאכה שכן נהנה לולי שיש פטור דמלאכת מחשבת, הרי דגם במלאכות שבת שבודאי נאסרה בהם מעשה יש סכרא שכן נהנה, וע"כ דיש בכח הנאה לייחס מעשה לעושיה, ועיי"ש בלשון רש"י בסנהדרין שם "הלכך חשוב ככונה" ודו"ק.

ועכ"פ נראה לכאורה לב' דרכי הבנה הנ"ל דלא שייך לומר בכונת המצוה "שכן נהנה" דבודאי לא מסתבר לומר במצוה דעיקר הענין הוי הנאת המצוה כדרך שאמרנו בחטא דמאכ"א ואיסור"ב כנ"ל דלא מצינו הנאת מצוה כדרך שמצינו איסורי הנאה וז"פ. וגם נראה דרק בכונת המעשה י"ל דהנאה ג"כ נותנת לה תוקף ויחוס לאדם משא"כ בכונת המצוה, שאין ההנאה נובעת כלל מן

שייך זאת בבל תוסיף שבעצם אין בו רצון ה' ויציאת יד"ח כלל וז"פ. (וראיתי בשד"ח מערכת המ' ס"א שהביא מהרבה אחרונים דהא דמצוות צריכות כונה אינה אלא מדרבנן אך לענ"ד זה אינו כמו שהארכתי לקמן ואכמ"ל).

זנראה דכך הבינו גם כל האחרונים - שחידשו דגם במצוות אמרינן לפעמים גדר סתמא לשמה, עיין לקמן אות ה', דפשוט דאם חובת הכוונה הוי על הגברא ויסודו בגדרי עבודת ה' דלא שייך בזה סתמא לשמה דסו"ס לא כיוון, וע"כ דכל הכונה הוי לשוי' שם מצוה ובוזה מהני גם סתמא לשמה, וכן מוכח לכאורה ממה דמהני במצוות כונה כהה ועמומה ואם היה חוב על האדם מסתמא לא היה מהני בכה"ג, והארכתי בכ"ז לקמן אות ו' ע"ש.

וע"כ דגדר כונה במצוות למאן דבעי כונה ענינו לעשות שם מצוה ולהוציאו ממעשה רשות בעלמא וכעין גדר כונה בחליצה ואף דבחליצה אינה ככל כונת המצוה דכבר ביארתי במק"א דרק במצוות שהטילה התורה חוב על האדם והם מצוות שב"גברא" שאין בהם תוצאה כגון תפילין ותפלה ולולב ושופר וכדו' שהוא צריך לצאת בהם יד"ח שייך מצצ"כ ולא במצוות שעיקרן כפועל יוצא כגון חליצה שעיקרה בהתרת האשה, וראיה לזה שהרי לכו"ע בעינן כונה בחליצה כמבואר ביבמות (ק"ו ע"ב) ולא נחלקו אלא אם בעינן כונה להתירה או דמהני אף אם מתכוין לכונסה אך מ"מ בעינן שיתכוין

ל"חליצה" של תורה ובמצוות הרי נחלקו אמוראי אם צריך בהם כונה כלל או לא, וגם אין לפרש כונת חליצה ככונת קנין וקידושין וכדו' וכמו שכבר האריכו האחרונים דבחליצה אין האדם בעל המעשה ואין הוא פועל את חלות הדינים, אלא ע"כ דכונת החליצה אינה אלא לחדש על מעשה זה שם "חליצה" של תורה המתרת את היבמה ולהכדילו מכל חליצת נעל דרשות. וכבר האריכו בדבר רבותינו גאוני בתראי ראשי הישיבות, עיין בזה בחי' הגר"ח ריש הל' יבום ובשערי יושר ש"ז פ"ו ובקו"ש פרק מצוות חליצה באורך, אלא דבחליצה שהיא מעשה המחדש דינים דהיינו התרת האשה מודי כו"ע דבעינן ביה כונה לשוי' "חליצה" ובמצוות נחלקו אמוראי אך בגדר הכוונה ומהותה דומים הם, ודו"ק בזה.

(וַפִּי"ז יש ליישב קושית המנ"ח במצוה - תנ"ד איך לוקה על לאו דבל תוסיף למ"ד מצצ"כ והלא כיון שהוא מזיד בחטא ע"כ אינו מתכוין לשם מצוה ע"ש. אך להג"ל נראה דאם נתכוין שיהא המעשה בכלל "מצוות התורה" שלא יהא מעשה רשות בעלמא די בכך לכונת המצוה אף שלא נתכוין "לשם שמים" ובדרך זה יצוייב כונת המצוה אף במזיד בחטא, ודו"ק בזה היטב).

אך עדיין לא נתיישב בכל זאת מש"כ הראשונים דכונת המצוה אמרינן ג"כ "שכן נהנה" דסו"ס אין כונת המצוה כונת המעשה, אלא דמלבד כונת

אילו עובר נבל מוסף, כיון דלינא מין אחר, וכן כמנ בעסר כפות מחרים... וכן כמנ בעסר כפות מחרים... וכן כמנ בעסר כפות מחרים...

דביהה דעתם דאין עובר על כל מוסף... דביהה דעתם דאין עובר על כל מוסף... דביהה דעתם דאין עובר על כל מוסף...

ובאמת אילו יודע מה הכריח לרשמינו... ובאמת אילו יודע מה הכריח לרשמינו... ובאמת אילו יודע מה הכריח לרשמינו...

הן בעשיית המצוות כמה פעמים והן כפול... הן בעשיית המצוות כמה פעמים והן כפול... הן בעשיית המצוות כמה פעמים והן כפול...

משרשי המצוה כי האודן המצוה אוחנו על... משרשי המצוה כי האודן המצוה אוחנו על... משרשי המצוה כי האודן המצוה אוחנו על...

התורה ברוך הוא בתכלית השלמות, וכל מעשיו... התורה ברוך הוא בתכלית השלמות, וכל מעשיו... התורה ברוך הוא בתכלית השלמות, וכל מעשיו...

דיני המצוה במסכת סנהדרין נפ"ח ע"ב וכמו... דיני המצוה במסכת סנהדרין נפ"ח ע"ב וכמו... דיני המצוה במסכת סנהדרין נפ"ח ע"ב וכמו...

במסכת ראש השנה פרק ראווה בית דין כ"ח... במסכת ראש השנה פרק ראווה בית דין כ"ח... במסכת ראש השנה פרק ראווה בית דין כ"ח...

וגם בעירובין דברו בענין פרק המוצא... וגם בעירובין דברו בענין פרק המוצא... וגם בעירובין דברו בענין פרק המוצא...

הפילין צ"ו ע"א... הפילין צ"ו ע"א... הפילין צ"ו ע"א...

רק שלא לפנות, אבל דבר זה דהמורה... רק שלא לפנות, אבל דבר זה דהמורה... רק שלא לפנות, אבל דבר זה דהמורה...

אבל לכוון המצוה בעצם אמת דהמורה... אבל לכוון המצוה בעצם אמת דהמורה... אבל לכוון המצוה בעצם אמת דהמורה...

כמה כן מוסיף ולהוסיף, או אחריו אחד... כמה כן מוסיף ולהוסיף, או אחריו אחד... כמה כן מוסיף ולהוסיף, או אחריו אחד...

ולהוסיף, או נבל בית פרה ולהוסיף אין... ולהוסיף, או נבל בית פרה ולהוסיף אין... ולהוסיף, או נבל בית פרה ולהוסיף אין...

לנו, ואפשר דזה היא הוספה, דשם כמה... לנו, ואפשר דזה היא הוספה, דשם כמה... לנו, ואפשר דזה היא הוספה, דשם כמה...

המורה יום, ובלא דכל היום מותר לתקוע... המורה יום, ובלא דכל היום מותר לתקוע... המורה יום, ובלא דכל היום מותר לתקוע...

רק שלא לפנות, אבל דבר זה דהמורה... רק שלא לפנות, אבל דבר זה דהמורה... רק שלא לפנות, אבל דבר זה דהמורה...

Handwritten notes and symbols at the top left of the page.

ג. עיין הורה ב. ד. במה"ח ח"ג פמ"א. כי כאשר ידע חכם ויחכם שמשפט... ואת התורה יצטרכו בכל זמן לפי החלף המקומות והחודשים ולפי תרואת... מן העינים לחוסיף על קצתם ולרוב מקצתם, חוזיר מן החוססת וכן המגידע... וכו', כי הוה זה עבא לחפסד טורי התורה ולחמסין בה שאינה פוהת חסם.

25

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

הקושי:

בגמרא השוה בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדין הכוונה".

קושי נוסף

לגבי עבירות מצווה גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון - כיוון שהדבר נחשב למעשה
שאינו מיוחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.
ואם כן - איך יתכן לומר שאם הגוי הכריח את הישראל לאכול מצה יצא - הרי הוא לא כיוון ואם כן אין
המעשה מתייחס אליו, בדיוק כמו שמישהו ששמע שופר ולא כיוון אי השופר מתייחס אליו.

תירוץ הר"ן

במצה אין צורך בכוונה, שכן יש הנאת הגוף, והדבר דומה למתעסק בחלבים ועריות שחייב "שכן
נהנה". כלומר - ההנאה באה במקום הכוונה לצאת ידי חובת מצווה.
וצ"ע - הנאה משלימה את הכוונה במעשה ליחס אותו לעושה. אבל, מניין שהכוונה משלימה גם את
הכוונה לצאת ידי חובה?

קושיית ה"אתנון דאורייתא"

בחלבים ועריות האיסור אינו מעשה העבירה - אלא ההנאה עצמה מתועבת היא. לכן, גם אם זה
מתעסק ומעשה העבירה לא מיוחס אליו - יש עבירה כיוון שההנאה עצמה היא העבירה והוא נהנה.
במצה - המצווה בפשטות אינה ההנאה מן המצה אלא מעשה אכילת המצה ואם כן בהעדר כוונה, מה
לי שנהנה, הרי עדיין אין כוונה והמעשה לא מיוחס אליו ואם כן איך יצא ידי חובה?
הקהילות יעקב תמה על האתנון דאורייתא ומוכיח שבחלבים ועריות האיסור הוא המעשה ולא ההנאה
- וההנאה רק משייכת את המעשה לעושה. לפי זה קשה הרי במצה הרי לא מספיק שהמעשה מיוחס
אליו וצריך גם כוונה לצאת ידי חובה?

מכאן מוכיח ה"מנחת אשר" שבמצוות אין כוונה ספציפית לצאת ידי חובה - אלא די בעצם כך
שאדם עושה מעשה שמיוחס אליו.

ובזה מישב את קושית המנחת חינוך, איך אדם עובר על בל תוסיף, הרי אינו מתכוון למצווה אלא
לעבירה? אלא שאין צורך לכוון לעשות לשם שמיים ולצאת ידי חובה. מספיק לכוון לעשות מעשה
מצווה כך שהמעשה יתייחס אליו.

הידועה ד' וט"ו ק"ש (ד) עם הברכות: ג' סדר הברכות אינו מעכב * שאם הקדים (ה) שנייה לראשונה (ו) יצא ידי חובת ברכות: ד' * וי"א שאין מצות צריכות כוונה * וי"א (ח) שצריכות כוונה * (ט) לצאת בעשיית

שערי תשובה

מחריים ויחלף ו"ל כפיו הכפורה י"ל אהנה רנה ודגרים של טעם הם למצוי מעד כ"י וע"ש שכתב שכתב"י מהרמ"ו מלאכי ש"ל ליראה ולהזהר את האלמתי אחסם מארץ מררים עכ"ל. וכמו המ"א שצריך גם כן לכון זכור את אשר הקצפת את ה' אלהיך וגו' יכוין זה באומרו בהנהגה לאסוקי באופו פעם שלף היה בהנהגה ע"ש. וקודם ק"ש יכוין לקיים מ"ע של ק"ש. מי שהיה מנצח ברכות ק"ש ויחלף עמו בהאל הגדול ותמספק לו אי קאי בשם קדשן הגדול נטעם שנהגת עולם או בהגבור והעורף קדוש הוא שבגרכת יולר אור חוזר לברכה ראשונה. פרי הארץ חלק א"ח סימן ג'. אבל במשנתם גינת ורדים חלק א"ח כלל א"י סימן י"א פסק שאינו חוזר לברכה ראשונה דפק ברכות להקל. ומהיות טוב יחזור לראש ברכה

ביאור הלכה

כד הלא המור ליט מעב כלל ומכיון שחזר אחר ק"ש הברכות יחלף ידי חובת ק"ש כמקומו עיין בב"י (והוא) לומר דזה דוקא אם היה או בדעתו סיפק לגבי הברכות זה חזיר בלא היה בדעתו ועוד הלא הדין כפיר דלפילו לדעת ר"י ביחוד יחלף והש"ע ח"ב מחלק בדבריו. והאמת כמו שהעמקתי בפנים בסם הגר"א. ולפי"ו אפילו אם ק"ש בחור ג' שעות והברכות הוא מנצח אחר ג' שעות אפ"ה לר"י לקרות עוד הפעם ק"ש כמו שהדין הגר"א דבר זה מן הירושלמי עי"ש דלא כהפמ"ג כ"א בס"ק א': * שאם הקריב וכו'. עיין במ"צ במ"ק ו' במ"ש ו"א וכן בירך וכו' דלא מצינו לדעת הש"ע שפסק במ"ד דברכות אין מעכבות לק"ש דלא כר"ב הלא בידאי כל מעכבות זו אח זו ג"כ במ"ש בב"י ואפילו לדעת ר"ב הלא שסובר דברכות מעכבות זו אח זו היינו דוקא בנצור ולא ביחוד כמ"ש בב"י ואף שהדין והפירשה פליגי על הב"י בדעת הטור בדברי ר"ב הלא וסוברים דשוי יחד לנצור אבל כבר הפסיק הד"מ הארוך וה"א"ח וה"ט"ו והגר"א כפירוש הב"י ועיין במ"ו בסק"א:

משנה ברורה

וכו'. ר"ל (ג) אע"ג דאין מעכבות לק"ש ויחלף ידי חובת ק"ש אף אם לא בירך כלל מ"מ ידי חובת ברכות לא יחלף ויכול לנצח בלא ק"ש כי לא יתקנו דוקא על ק"ש שאין מנצח אק"ב וכו': (ד) עם הברכות. (ז) כלי לעמוד כמפילה מתוך ד"מ (ה) וק"ש זו נמשכת כקודם בתורה: ג (ה) שנייה לראשונה. וה"ה (ו) אם אמר ברכת אמת ויצי קודם ק"ש או שאלו הברכות אחר אחר ק"ש (ז) או אפילו אחר המפילה: (ז) יצא. כדע"ד. ואם בירך ברכה אחת ושנייה לא בירך כלל יחלף מיהא ידי חובת בטהיה שבירך ועיין בבה"ל: ד (ז) יש אומרים. דע דלפי המחבר מן הסתמקיש שני כוונות יש למצוא ח' כוונת הלכ למצוא עממה וז' כוונת ללאח זה דהיינו שיכוין לקיים צוה בלאשר צוה ד' כמו שכתב הב"ח בס"י מ' וכוונת המצוה שמכר צוה הסעיף אין חלוי כלל כוונת הלכ למצוא עממה שיכוין בלבו למה שהוא מוציא מפיו ואל ירהר לבצו לר"א כיון כק"ש ותפילה ובהמ"ו וקודם וכדומה דזה לכו"ע כמלתא מצוה שיכוין בלבו וידע"ד אף לא כיון יחלף לבד מפסוק ראשון של ק"ש וברכת אבות של מפילה כמו שכתבנו לקמן רק שמתולקים בענין אף חייב לכיון קודם שמתחיל המצוה ללאח בעשיית אותה המצוה. ולמטה מן המבואר כ"ע מודים לר"ך כונה כדלמא בנדריה ראב"ז אומר עשה דברים לשם פועלם ונאמר ותהי ירחם אוחי מנות אנשים מלומדה וכמו שכתב הגר"א על הא דלמא בסיומ' מ' ע"ש: (ח) שצריכות כונה. ואם לא כיון ללאח ידי חובתו בעשיית המצוה לא יחלף מן התורה וצריך לומר ולעשותה. ואפילו אם פסק לו אם כיון אם הוא מצוה לאורייתא ספיקא לחומר"ל כ"כ שאין ג' בסיומ' מקפ"ע ע"ש. וי"ל דלא יצרך או על המצוה דבנ"א יש כמה דיעות בענין הברכה אפילו אם ודאי לא כיון בראשונה: (ט) לצאת. לפיכך התוקע להתלמד או המנצח בהמ"ו עם קטנים למנכס מצוות הוא היה ג"כ חייב בבהמ"ו ושכח או להתכוין ללאח זה ג"כ מצוה ע"מ וכן כה"ג בכל המצוות שעשאתם לשום אחיה עיין לא יחלף ידי חובתו ועיין בב"י בסיומ' תפ"ט שמוכח מדבריו דהמנצח עם קטנים ה"ל לא יחלף אפילו למ"ד מנות אין צריכות כוונה דהוי כמכוון בפירוש שלף ללאח (ס) ואם כוונה בעשיית המצוה לשום אחיה עיין וגם ללאח זה

* י"א שאין מצוה צ"כ. בין אם הוא עושה בעצמו ואין ממכין ללאח בה ידי חובה וכן אם שומע מחבר כיון מגילה וסופר ולא הפסין בהשמיעה ללאח בה ידי חובה המצוה (ב"י ויר"ט). וה"ה בכל מנות המלוות באמירה כיון ק"ש ובהמ"ו י"א דבדבר שאין בו אלא אמירה לכו"ע צריכה כונה. ב"י סימן תקפ"ט. וה"ה שמתכוין לפעולה זו שהוא עושה רק שאין ממכין ללאח בה ידי המצוה כיון בענין תקיעות שמוקע לגי' או להתלמד וכדומה בשאר המצוות אבל אם הוא מתקטע בעצמו ומחלף עלה המצוה בידי כוון שופח כסופר ועלה תקיעה בידי וה"ה בשאר המצוות לכו"ע לא יחלף. ומכ"ל במתלמוד ב"ה וע"ה נכונה י"ג ע"א. וה"ה מוכח מהמ"ו במ"ש בענין קורא להגיה ע"ש. ודע עוד דדוקא אם הוא יודע שהוא חייב עיניו בנצוה זו שהוא עושה אצל אם הוא סבור שהוא פטור ממנה כיון שעל לול ביה א' דקורות וקפ"ר שהוא ערב סוכות או שקפ"ר שולבו זה הפול הוא לכו"ע לא יחלף. ורח"ה מהמ"ו בסיומ' מע"ה ק"ד דאם היה סבור שהוא חול או שאין לו מנה לא יחלף ידי חובתו וה"ה במדי חלילה שאין מתכוין במתכוין דמי במ"ש המ"א שם ואעפ"כ לא יחלף וא"ל דאעפ"כ יש לדמות דעם הוא לפי מ"ל דמסקיין בעלמא מנות צריכות כוונה ורק בעניני חילה מהמת המנהג שנהגה לא נוכל לבטל עשייתו באלו לא עשה ומהשך הדבר כאלו מתכוין וע"כ אמרינן דאם לא דע שהיה פסק לא נוכל לומר עליו כאלו החכוין משא"כ אם נאמר למנות אין צריכות כוונה כמות פעם גם ככה"ג יחלף ד"ה הלא כר"ן כ"ה מביא ראה לר"ן זה דלצ"ה ל"ל לאסיה דשמואל למינקט כפאחיו פרקים לאשמעין ויחר רבותא דלפילו צד מהני גוויי יחלף וא"כ עדיין תקשי לפי מה דאמר רבא שם ו"ל וכו' דקפ"ר מנות אין צריכות כוונה אלא ודאי דלפילו אין צריכות כוונה ככה"ג לא יחלף על הרב בעל הלבוש שם דמתקין שם טעם לר"ן זה

* וי"א שצריכות כונה. פי' מן המורה כן כתב הרשב"ם להדיא בפסחים ד' ק"ד ט"ז ד"ה אע"ג דאין ממעט פשטי' דסוגיא בר"ה ד' כ"ח ע"כ בנמ"א אבל זכרון כאלה כיון כיה מנה בפסח וה"ה אפילו כיה בטובה בלילה הראשונה דע הש"ע לקמן בסיומ' טע"ה ק"ד יחלף כדע"ד אפילו אם לא כיון והב"ח מחמיר שם גם כוה ע"ש. ועיין בב"י ובפמ"ג בסיומ' ו' ובסיומ' תרי"ה דמשמע מדברייה דלמא צריכה הכונה כסם ליעובא כמו בשאר המצוות ולפי"ו אם קראוהו לחורה ולוקח עליהו או מלח הקהל לעלות לבמה שאז זמנו כהול ותקמא ליט מכיון או בנדישתו לקיים המ"ע של צריכה ממילא עובר כוה על המ"ע אם לא כשמכוין לשם מצוה ואז יוכל לנצח ג"כ והטעם אינם נהרין כוה ואלו שטעמם דכיון שאין רוצה לנגוס או את הטלית ואינו לנצח אלא מפני כבוד התורה לשעה קלה אין זה לבישה המחייבו בנצוה דומיא דמי שולבו להראות לקונה מידמו שפסור או מציית ועלה היעולה לעשות כמו שכתב השערי אפרים הגאמי ח"ח דבריו לעיל בסיומ' י"ד ק"ג בבה"ל ע"ש:

* לצאת. עיין במ"צ בסק"ט כמה שכתב דהמנצח עם הקטנים לא יחלף י"א י"א. ואעפ"כ ר"ל דאם לא אכל כדי שניעה דאז חייב בהמ"ו: שלו הוא מדרגת אפסר ד"ש למחן דידע"ד על דעם הרדב"ו שכתב מהאחרונים הסכימו לדבריו דבמ"ד דרבנן אין צריך כונה ללאח ואין צריך לחזור ולבצר ואף דהמ"ו כתב דזה הוי כמכוין שלף ללאח והביא לזה ראה מדברי הר"א"ש תמוה דהר"א"ש הר"ף לשיטתיהו דפ"ל בעלמא מנות ג"כ כמו שכתב הר"א"ש בב"י אבל למחן דקטירא ליה מלח א"י כונה אמת ה"ה דילף כמו מוקע להתלמד ונל"ה ראייתו אע"ג כמו שהקטנו עליו הוי אפרים והא"ר ע"ש. ולכתחלה מן ש"ש עליו חוב בהמ"ו ודנה לנצח עם קטנים למנכס ימנהג כ"י משמים או שיכוין ללאח כוה ג"כ עובר עמו ויחלף כוה כמו שכתבנו במ"ד בשם הא"ר או שיכוין בפירוש שלף ללאח

שערי תשובה (ד) הגר"א בשם הידועלמי: (ה) לטוב: (ו) ע"ה ופמ"ג: (ז) מ"א בפי' ג"ע ק"ש וברכות י"ב ע"א: (ח) (ה"ה) בפי' תקפ"ט: (ט) הנחות וחיובים: (א) מצוה להביא: (ב) עיין ב"ח וצ"ע: (ג) וזכירת יציאת: (ד) א"ר:

משנה ברורה - א <קיצור חוון איש> כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס 191 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

1626

תירוץ המגיד משנה

מצווה שיש בה מעשה (אכילת מצה) - לא צריך כוונה כדי ליחס את המעשה לאדם
מצווה שאין בה מעשה (כמו שמיעה של קול שופר) - צריך כוונה כדי שיהיה יחס לאדם

ההושי:

בגמרא השונו בין המצוות הללו "ולא ראיתי מי שחלק בין מצוה למצוה בדיון הכוונה".

קושי נוסף

לגבי עבירות מציונו גם לגבי מעשה פטור של מתעסק ואינו מתכוון - כיוון שהדבר נחשב למעשה
שאינו מיוחס לעושה וכמי שנעשה מאליו.

ואם כן - איך יתכן לומר שאם הגוי הכריח את הישראל לאכול מצה יצא - הרי הוא לא כיוון ואם כן אין
המעשה מתייחס אליו, בדיוק כמו שמישהו ששמע שופר ולא כיוון אי השופר מתייחס אליו.

תירוץ הר"ן

במצוה אין צורך בכוונה, שכן יש הנאת הגוף, והדבר דומה למתעסק בחלבים ועריות שחייב "שכן
נהנה". כלומר - ההנאה באה במקום הכוונה לצאת ידי חובת מצווה.

וצ"ע - הנאה משלימה את הכוונה במעשה ליחס אותו לעושה. אבל, מניין שהכוונה משלימה גם את
הכוונה לצאת ידי חובה?

קושיית ה"אנתון דאורייתא"

בחלבים ועריות האיסור אינו מעשה העבירה - אלא ההנאה עצמה מתועבת היא. לכן, גם אם זה
מתעסק ומעשה העבירה לא מיוחס אליו - יש עבירה כיוון שההנאה עצמה היא העבירה והוא נהנה.

במצוה - המצווה בפשטות אינה ההנאה מן המצוה אלא מעשה אכילת המצוה ואם כן בהעדר כוונה, מה
לי שנהנה, הרי עדיין אין כוונה והמעשה לא מיוחס אליו ואם כן איך יצא ידי חובה?

הקהילות יעקב תמה על האנתון דאורייתא ומוכיח שבחלבים ועריות האיסור הוא המעשה ולא ההנאה
- וההנאה רק משייכת את המעשה לעושה. לפי זה קשה הרי במצוה הרי לא מספיק שהמעשה מיוחס
אליו וצריך גם כוונה לצאת ידי חובה?

מכאן מוכיח ה"מנחת אשר" שבמצוות אין כוונה ספציפית לצאת ידי חובה - אלא די בעצם כך שאדם
עושה מעשה שמיוחס אליו.

ובזה מישב את קושית המנחת חינוך, איך אדם עובר על בל תוסיף, הרי אינו מתכוון למצווה אלא
לעבירה? אלא שאין צורך לכוון לעשות לשם שמיים ולצאת ידי חובה. מספיק לכוון לעשות מעשה
מצווה כך שהמעשה יתייחס אליו.

וראה משנ"ב סימן ס' ק"ז - שלפי מי שאומר שמצוות צריכות כוונה צריך לכוון גם לצאת ידי חובה
ולא די בכוונת הלב למעשה המצווה. ואם כן, לשיטתו כיצד ניישב את הרמב"ם שלכאורה פוסק כי
מצוות צריכות כוונה ובכ"ז אם כפאו עכו"מ באכילת מצוה יוצא ידי חובה?

הגאון מהר"מ אויערבאך בספרו אמרי בינה (סוף ח"א תשובה י"ג) חידש חידוש נפלא בענין שכר תלמוד תורה, וזה תורף דבריו שם:

כתב הרמ"א (יו"ד רמ"ו, א) שיכול זבולון התומך ביששכר להתנות, קודם הלימוד, שיחלוק עמו בשכר. לעומת זאת במהר"ם אלשקר (סי' ק"א) מובא ששאלו לרב האי גאון אם אפשר שישלם אדם לחברו ע"מ שיקרא בתורה וזכות הקריאה תהא למשלם, והשיב: "היחשוב כי מתן שכר של מצוות דבר שישאחו אדם בחיקו וכו'" והאריך שם שבדאי א"א שזבולון יטול את שכר תורתו של יששכר.

ולפשר ביניהם כתב האמרי בינה, דשכר תלמוד תורה כולל בתוכו שני חלקים: שכר סגולי ושכר גמולי. כמו למשל, נדיב המבקש מאיש רעב וצמא שיאכל וישתה וישביע נפשו, והנדיב ישלם לו על אשר ישמע בקולו - הלא האיש הזה נשתכר בכפליים: שכרו אתו - ששלם לו הנדיב, ופעולתו לפניו - ששבע ורווה. כמו כן בענין תלמוד תורה: תורה איקרי חיים, והיא לנשמה, כלחם ומים לגוף, וכמ"ש הרמב"ם פ"ז מהלכות רוצח "וחיי בעלי החכמה בלא תלמוד תורה כמיתה" הם חשובים". וכשם שא"א שראובן יאכל ועל ידי אכילתו ישבע שמעון, כך א"א את השפעת החיות שמחיה התורה את נשמת הלומד להעביר את מי שלא למד; אל סוג השכר הסגולי הזה נתכוין רב האי גאון. ועוד יש שכר גמולי שמשלם הקב"ה ללומדי תורה, שהוא חיצוני וניתן לחלוקה, ועל שכר זה כתב הרמ"א שניתן להשתתף בו. יעויין שם בדבריו הנפלאים.

ומכלל שכר אתה שומע עונש. מי שהשכיח והסיר מלבו את ידיעת התורה ראוי לעונש כפול: האחד - סגולי, מיניה וביה; והשני - גמולי. האחד, שגדע את אילן חייו - כי הם חיינו ואורך ימינו - כדגים שהוצאו מן הים ומיד הם מתים. והאחר - כעובר על פקודת המלך שהחשיב את ידיעת התורה וגזר מיתה על שכחתה.

וכנגד ב' חיובי מיתה אלו מכוונות ב' המימרות הנ"ל:

"תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים" - מה פשר ההקבלה הזאת? לומר לך: כיצירה הגופנית (כניסת נשמה לגוף) כך גם היצירה הרוחנית (קליטת התורה בנפש). בעולמו של הגוף: לארבעים יום הופך החומר להיות צורה, מימיא בעלמא" נהיית "נפש" - חיים באו לעולם. כמו כן בעולמה של הנשמה: התורה נופחת בה צורה, נפשיות, חיי נצח. כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת וכל שאין משמר את התורה אין נשמתו משתמרת - אין זה עונש זוהי מציאות. זהו הצד האחד של המטבע.

הצד האחר: משל לאדם שמסר צפור דרור לעבדו וכו' אובדן הצפור אין בו סיבה טבעית לאובדן נשמתו של העבד שהופקד על שמירתה. זהו עונש גמולי, שמפני שהחשיב האדון את הציפור קנס את העבד בעונש מיתה אם יאבדה. כך גם בתורה: "זשמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים" - החשיב הקב"ה את אבדת התורה עד כדי לקנוס במיתה על שכחתה.

בדברי האמרי בינה מצינו שבמעשה המצווה שני חלקים: חלק גמולי, על כך שקיים את ציווי ה' וחלק סגולי – על שהמצווה משרה עליו רוח קדושה.

כמו שאנו מבינים שבעריות – יש רוח טומאה לאחר שבא על הערווה או לאחר שטמטם את גופו במאכלות אסורות – כך במעשה של מצווה – אם אכל מצה, הרי שיש לו שכר סגולי.

נכון שכיוון שלא כיוון לצאת ידי חובה – אין גמול על מעשיו אבל מצווה יש כאן במישור הסגולי שלה.

לעומת זאת – בשופר אין שום דבר סגולי שיכול לדבוק בו שהרי המצווה אינה בתקיעה אלא בשמיעה ואין כל מעשה בגופו שדבק בו. לכן, אם אין כוונה לצאת ידי חובה ואין גמול לא נשאר מאום והווי כמי שלא קיים את המצווה.